

VOLBA STAVU
VE SVĚTLE VÍRY
A ROZUMU

DUCHOVNÍ



KNIHOVNA

AFORISMY, ÚVAHY A RADY MLÁDEŽI.

SEPSAL

ADOLF DOSS.

PŘELOŽIL

ALFONS ŽÁK.

ROČ. XXII. — o — ČÍSLO 1.

CENA 60 HAL.

VOLBA STAVU

VE SVĚTLE VÍRY A ROZUMU.

AFORISMY, ÚVAHY A RADY MLÁDEŽI.

SEPSAL

ADOLF DOSS.

PŘELOŽIL

ALFONS ŽÁK.

BUDOUCÍ VLASTI HLEDÁME.

HEBR. 13, 14.



V BRNĚ, 1902.

TISKEM A NÁKLADEM BENEDIKTINŮ.

S POVOLENÍM PŘEDSTAVENÝCH.

PROSLOV.

Ač není u nás nedostatek spisů o volbě stavu, předměť zajisté předůležitém, jímž nastává mládeži krok rozhodující pro život tento i budoucí, přece vychází zde opět podobný spisek, po prvé v jazyku českém, jenž dosáhl v rouše německém tak veliké obliby. Spisek tento vydán byl již před lety od osvědčeného přítele, rádce i znalce mladých srdcí, † P. Adolfa z Dossů, kněze Tovaryšstva Ježíšova (srv. O. Pfülf S. J., Erinnerungen an P. Adolph von Doss S. J., einen Freund der Jugend) a věnován byl od něho v trpkých hodinách vyhnanství milené mládeži, ve vzdělanosti již pokročilejší. Záhy stala se „Volba stavu“ výtečným dárkem pro mužskou mládež, právě jako druhé spisy

z péra téhož autora, na př. něžná knížečka o čistotě, perle ctností (die Perle der Tugenden; vyjde brzy v Brně, v benediktinské knihtiskárně), jejížto zachování jest vedle volby stavu hned nejdůležitější úlohou mládí, pak objemný spis „Myšlenky a rady, vzdělaným jinochům na uváženu“ (Gedanken und Rathschläge, gebildeten Jünglingen zur Beherzigung; česky vyšlo v Brně, v benediktinské knihtiskárně); obě knihy tyto dočkaly se již mnoha vydání a získaly si nesčíslný počet čtenářův i přátel.

S dovolením církevní vrchnosti a představených ctih. Tovaryšstva Ježíšova vydán je zde překlad prvního spisku Dossova o „Volbě stavu“ (die Standeswahl im Lichte des Glaubens u. der Vernunft betrachtet), jenž dodělal se takového úspěchu hlavně proto, že podává, bez ohledu na knihy podobného obsahu, názory naprosto původní, nad míru duchaplné a opravdové. Při povlovné, vážné a pozorné četbě nemine se spisek tento zajisté ani u naší mládeže s výsledkem, bude vítán též mno-

hému vychovateli a bude snad i nejednomu staršímu čtenáři, jenž má již za sebou volbu stavu svého, důtklivou pobídkou: „Si non vocatus es, fac, ut voceris!“ (Nejsi-li povolán, učiň, abys byl povolán !)

PŘEKLADATEL.



I. Cíle a cesty.

Jsme zde dole poutníky, to víš, — poutníky, kteří spějí k jednomu cíli; „nemámeť zde trvalého pobytu, nýbrž hledáme jiný, budoucí, — *futura* *m* *civitate* *inquirimus*.“ Tato pouť začíná prvním dechem, který konáme na této zemi; dochází svého konce, když naše noha unavena stane na kraji oné osudné jámy, jež má tělesnou naši schránku obejmouti a naši práchnivějící kostru uchovati pro veliký den soudu světa.

Místo, jež hledáme, k němuž máme dospěti, sluje nebe, město Boží — patřiti, požívati Boha. K tomu jsme určeni. Kdo nedojde na toto místo, zabloudil. Takto zablouditi jest nenahraditelně; neboť není již návratu k východišti, „nezbývá již času,“ — „pout“ jest u konce, „pobyt“ započíná. Kdokoli, překročuje práh času, vešel do „domu věčnosti,“ zůstane tam na věky, — ať jest to dům slasti, ať jest to dům strasti.

Postav se nyní v duchu k této bráně dvojité! Tu přicházejí, zaprášení poutníci pozemští, v zástupech, v nejpestřejší směsici: nyní voják, po té lékař, soudce, kupce, kněz, učitel, řeholník. Jaký los očekává je za oním rozhodným prahem? Myslíš, že jest bez významu pro jejich osud na věčnosti, zdali náleželi prve tomu či onomu stavu? Nebude se Bůh ptáti: „Proč jsi zvolil tento stav a jak jsi vyplnil povinnosti jeho? Zvolil jsi jej, poněvadž jsem já tomu chtěl, a žil jsi v něm, jak jsem já chtěl?“



II. Právo Boha ku člověku a celému jeho bytí.

My nejsme ze sebe, ani nás slepá náhoda nepřinesla na svět. Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae. Bůh jest naším Stvořitelem, tudíž naším pánem, naším vládcem, naším otcem, jest nám vším; my jsme jeho tvorové, tudíž jeho majetek, jeho poddaní, jeho děti, „ovečky jeho pastvy.“ Od Boha stvoření jsouce, vše od něho majíce, jsme též pro něj a máme vše jen od něho v léno. On jest naším cílem; jemu musíme sloužiti, k němu vše vztahovati, jeho nejsvětější vůle musí nám býti stále a všude, ve všem, ku všemu pravidlem a světlem. Není nám dovoleno vůli Boží obejít; vůli naší přednost dávat, vůli Boží odporovati, jí pohrdati. Spojení jsouce všemi vlákny svého bytí s Bohem, jehožto všemohoucí „Budiž“ nás z ničeho vzbudilo, nesmíme se nikterak od něho odtrhnouti a takořka o zvláštní stanovisko snad se vynasnažovati. Nejlepším,

ano jedině dovoleným požitkem naší svobodné vůle, jejž vůbec učiniti můžeme, jest: že vše uvádíme zpět k Bohu, ustavičně se snažíce, jeho svatou vůli zvěděti a vyplniti. Nějaké samostatnosti ve smyslu emancipace (vyproštění) od Boha není, a nemůže býti.

Náležíme-li Bohu docela, tož náleží mu náš život, a všecko, co jej vyplňuje. Život náš vyplňují naše činy, naše zaměstnání, a tato zaměstnání jsou vnučena nebo přikázána stavem, který jsme zvolili. Má-li naše jednání Bohu milým býti, pak nesmí se mu nelíbiti ani pramen činů našich, z něhož vycházejí, pročez musí také náš stav býti výsledkem vůle Boží, jíž jsme se otázali, již jsme poznali a vyplnili.

Ještě jedna pravda je zde na uvážení! Jest-li Bůh — pánem jednotlivce, tedy jest též pánem veškerenstva. Proto mu nemůže býti lhostejným, který stav zaujímá jednotlivec v lidském pokolení, jehožto svrchovaným pánem jest on sám, Otec všech. „Otče náš, jenž jsi na ne-

besích ;“ otcí přináleží urovnati domácnost, přiděliti každému údu rodiny jeho postavení, jeho činnost, bdíti nad jednáním jednotlivce, a vyvoditi odtud blaho všech.



III. O stavu.

„Stav“ naznačuje stálý, trvalý poměr, ve kterém se nalezá jednotlivý člověk k lidské společnosti.

„Stav“ poukazuje nám obvod úkonů, jimiž hledíme využítkovati duševní a tělesné vlohy své a prospěti tím veškerenstvu, zatím co takto zároveň bezstarostně zařizujeme, nebo vůbec udržujeme i své tělesné bytí. „Stav“ ukládá nám úhrnek povinností, za jejichž vyplnění jsme zodpovědni svému svědomí, po většině také lidské společnosti.

„Stavem“ v užším smyslu dochází všeobecné a zvláštní přípravné vzdělání, jež větší díl našeho mládí vyplnilo, ku konci.

„Stav“ jest každým způsobem určitější tvar, kterýž naše bytí přijímá na počátku mužných let, by v něm setrvalo, až nějaký zevnější zmatek nastane, nebo naše duševní nebo tělesné síly selhou.

Čím v jednom vojště různé druhy zbraní, důstojnosti, stráže jednotlivcům svěřené: tím jsou v lidské společnosti různé životní stavy.

Čím na jednom těle jednotlivé údy, tím jsou na těle lidstva jednotliví příslušníci stavů se svými úkony a vzájemnými poměry.

Čím jsou v hodinách kola a kolečka, zoubky a péra, tím jsou v lidské společnosti životní postavení, nadřízená a podřízená, do sebe navzájem zasahující, sebe navzájem podmiňující, na sebe vzájemně působící.



IV. O povolání.

Rozličné hlasy volají člověka, a v rozličných dobách bývá volán.

Především jest tu svědomí, jež volá. Svědomí, tento hlas Boží v nás, volá často, volá důrazně, — varuje, napomíná, haní, chválí, vybízí, zdržuje.

Milost volá. O, kolikráte zve nás k obratu, pobízí nás k dobrému, chce nás vytríbiti, pozdvihnouti, takměř se svatým zápa'em povznést k vrcholu křesťanské dokonalosti!

Události volají. Než to jest vlastně opět ona milost, jež tu používá úžasných anebo jinak významných příběhů, aby, jako kazatel, mocně promluvila k srdci našemu, blahodárně je postrašila nebo mírně jím pohnula, něžněji je k Bohu připoutala nebo k nějaké oběti přiměla.

Jelikož, jak již řečeno, nikterak nemůže býti lhostejno Bohu, Pánu našemu, jak život svůj vyplňujeme, ježto naše celé bytí Jemu náleží, a On má zcela odůvodněné právo, abychom mu vždy a všude sloužili: toť nezamešká ve své moudrosti a dobrotě, zvláště v oné části života člověku osvětlením, poučením, radou, voláním ku pomoci přispěti, když pro něj o to jde, by

zaujal trvale nějaké stanovisko, by vykázal přirozeným vlohám a nabytým schopnostem určitý obor působnosti a vřadil se vhodným způsobem mezi ostatní lidskou společnost.

Tedy jednak tento Boží vliv, jednak vlastní bádání a zkoumání jmenujeme „povoláním.“ Povolání tudíž k nějakému stavu jest hlas srdce a milosti, jenž přistupuje k poznání rozumu, s hůry osvětleného a vedeného, a jenž nás jaksi dává slyšeti uvnitř slovo: uchop se tohoto stavu, — Bůh tomu chce, ten jest nejlepším, pro tebe, budeš v něm šťastným, jest to tvůj stav.



V. Volba stavu konečného náleží k nejdůležitějším úlohám života.

Podnikáš cestu. Jde tu o něco nad míru důležitého. U cíle očekává tebe bohaté dědictví, jež tě udělá na vždy pánem nesmírného jmění a zajistí ti čestnou, roz-

košnou, velkolepou budoucnost. Po namáhavých, čas mařících přípravách nastoupíš cestu. Již jsi urazil nemalý kus cesty : tu se ti nenadále naskytne křižovatka, jež tě nutí vyzvěděti a optati se po směru, kterým se dáti máš. Snad ze lhostejnosti, snad z lehkomyšlnosti, snad z jakéhosi ostychu před poučením, anebo z jakéhosi chvatu, jenž toho nestrpí, abys se zastavil, na krátko posečkal, opomineš k čemu tě rozum a moudrá sebeláska byly by mohly přiměti. Ty kvapíš v před : dáš se na stezku, jež tě daleko a vždy dále odvádí od cíle ; pozdě to zpozoruješ ; pravý okamžik byl zameškán, bohaté dědictví ti unikne ; — trpíš, jako dosud, anebo bloudíš nadále bez plánu, a další život tvůj jest již jen dobou žalu, nebo dobou více méně nezdařilých pokusů, jak bys škodu pošetile způsobenou poněkud napravil.

Rychlým krokem, ohnivou myslí a prudkým srdcem proběhne člověk první léta svého mládí. Tu najednou zavzní hlas : Zadrž ! Cesta se dělí. Ta tam jest doba všeobecné přípravy, zvláštní příprava za-

číná. Nyní by měl jinoch věděti, kterou silnicí se proto dáti má. Že ten okamžik jest veledůležitým, toho může zneuznati jen ten, kdo si vůbec jasného cíle nikdy nechce býti vědom, anebo drzou myslí popírá souvislost tohoto a onoho světa.

Ano, drahý jinochu, slavnostný jest tento okamžik! Jak pak, kdyby snad později přišla doba, kde musil bys k sobě říci: ach, kéž bych mohl se vrátiti a opět mlád býti, a ještě jednou voliti a pro jiný stav se rozhodnouti! Jak, — kdybys jednou musil na smrtelném loži k sobě říci: ach, kéž bych byl nikdy tohoto stavu nezvolil! Kéž bych byl tehdy, kdy mi bylo se rozhodnouti, býval opatrnějším! Kéž bych byl zraleji uvažoval, kéž bych byl se s Bohem a se svým svědomím poradil! Kéž bych byl měl méně vášní, předsudků! Kéž bych byl, krátce řečeno, tento veledůležitý podnik s větší opravdivostí, s větší samostatností, s větším souhlasem s Bohem provedl! Kéž bych byl . . ., než běda — jest již pozdě!



VI. Na volbě stavu závisí velmi často věčnost.

Zdali pak snad máš za to, že záležitost povolání jest výhradně časnou věcí, že není s věčností v žádném, anebo sotva zmínky hodném styku?

Tento náhled by byl naprosto mylným. Míníš opravdu, že zde jde pouze o časnou existenci, nebo nanejvýš ještě, o více méně prospěšné využitkování přirozených vloh a schopností! Ale jak pak, — jsme jen pro tento svět stvořeni? A jestliže pro lepší, onen život, — nebude-li se tento k onomu míti, jako účinek ku příčině, jako důslednost k zásadě?

Tak jest. Přijdeš jednou před soudní stolicí Boží: „vydej účet z hospodářství svého!“ Neřekne-li pak věčný Soudce: „jak jsi žil? co vykonal jsi dobrého, co zlého? vyplnil jsi moji vůli? sloužil jsi mně? miloval jsi mne v skutku a pravdě?“

Příkázání Boží nestojí zde nikterak jako něco jen abstraktního; ba právě vnikají do každého zvláštního oboru života

a lze je v tomto povolání snáze, v onom tíže splniti. Mimo to má každý stav své vlastní povinnosti. Abychom jim zadost učinili, potřebujeme milosti Boží. Pán, „bohatý a štědrý ku všem,“ jak Písmo svaté jej nazývá, poskytuje — mimo dostatečnou, naprosto nutnou pomoc — ještě mnohé zvláštní milosti, již bychom mohli nazvati milostí stavu. K těmto milostem stavu má zajisté jen ten právo, kdo volí svůj stav v souhlasu s vůlí Boží. Tyto milosti, zvláštní ochrany, zvláštního vedení, tyto milosti povzbuzení, útěchy udržují člověka v nesnázích pevným, v nebezpečích neporušeným a umožňují mu, aby pracoval o své spáse méně pracně, jistěji, snad dokonce dokonaleji.

Mysli si pána závodu. Ten vyšle mladého člověka na cesty, vykáže mu jeho cestu, vypraví jej potřebami, dá mu hojně peněz. Než ejhle ! — mladý muž si zajede, navštíví hernu, prohraje cestovné a píše nyní svému pánu : jsem zde však nemohu dále ; neboť nemám již peněz. „Jak pak tam přeběda přicházíte?“ odpoví mu pán ;

„bylo místo toto v mém cestovním plánu? Dal jsem vám peníze, abyste je prohrál? Nyní jest na vás, ohlédnouti se, jak vyjdete!“ — Snad i propustí lehkomyslníka a opatří si jiného, svědomitějšího, spolehlivějšího vykonavatele svých úmyslů.

Byť i tedy pro tento stav a tyto poměry milost Boží působila a pomáhala ti přes překážky se namítající: v oněch druhých však, a v těch poměrech, do kterých jsi se bez příkazu Božího vetřel, zůstává bez výsledku tvojí vinou, a ty snad zahyneš. Tak nese v sobě špatná volba stavu špatný život, špatný život špatnou smrt, špatná smrt špatnou věčnost, to jest, odsouzení, — tedy špatná volba stavu věčnou záhubu.

Nyní vidíš souvislost: jednou budeš souzen ze svého jednání; tvé jednání však jest podmíněno požadavky tvého stavu a odpovídá tím dokonaleji oprávněným nadějím Božím, čím více milost působí, jíž ti Bůh poskytuje vzhledem ku tvé ochotě, že vyplníš především jeho přání také co do budoucího postavení svého života



VII. Na volbě stavu závisí nezřídka časné blaho.

Nikdy nemůže býti člověk vesel a šťasten, když mu při každé příležitosti na mysli tane : já nejsem na svém místě. Takový vskutku podobá se v y m k n u t é m u ú d u : ten bolí a překáží druhým okolním údům ve vykonávání jejich činnosti. Postavení totiž, k němuž se sice přizpůsobujeme, jež se však pro nás nehodí, zůstane vždy nepohodlným ; je zde jaksi přinucení, je zde závada ; tísní nás vědomí přenáhlenosti, již jsme sami zavinili, neb opovážlivé lhostejnosti, tísní myšlenka na budoucnost, jež nám úplně slibuje, že se co do příchozích nesnází a vzhledem k nechuti ustavičně rostoucí zcela vyrovná minulosti.

A ještě z jiného důvodu postrádá štěstí skutečně trvalého ten, kdo se chybil svého povolání. Mohou totiž přijíti poměry nesnadné, ano nad obyčej vážné, může přivaliti se neštěstí — : odkud vzíti sílu k vytrvalosti ? Nebude-li se zde stále trapně

vraceti myšlenka : tím jsem já sám vinen? proč jsem se tím stal, do toho stavu vstoupil? — Arcit' lze pevné páži veslařově kolísající loďku hnáti kol mnohého úskalí: ale stále bez příznivého větru plouti, pomoci a příznivosti živlů úplně postrádati, — jak to unavuje, jak jest to neutěšeno, jak nebezpečno! A přece nemožno, jak Seneca dí, tomu, kdo ani neví, ku kterému přístavu má rejdovati, žádný vítr svým nazýváti.



VIII. Mnoho jinochů zameškává z lehkomyšlnosti, lhostejnosti nebo bázlivosti při volbě svého životního stavu postupovati způsobem, jež Bůh chce.

Třeba mnohým jinochům domácimi neb jinými nezvratnými poměry určitý stav bývá téměř vnucen a tak není vlastní volby : tož jsou přece mnozí, zvláště mezi těmi, kdo jsou na studiích, kteří by bez /překážky zevnějšího tlaku zcela dobře

mohli zkoumavě a opatrně v záležitosti tak důležité jednati.

Avšak vizte nyní, jak se jich tu většina chová. Po životě, jenž mnohonásobně již nízkými vášněmi znesvěcen, poblouzením poskvrněn, dojdou rozhodného prahu. Tázají se nyní svého svědomí o radu? prosí o světlo s hůry? napadne jim vůbec, aby vypátrali plány a úmysly Boží? berou náležitý ohled na spásu své duše a hledí nastávající volbu s ní přivést ve shodu nebo snad dokonce tuto oné podřídit? záleží jim na tom, aby též světu, společnosti prospívali, a připojili se k ní jako potřebný kámen stavební?

Nikoli, nic z toho všeho. Jedni jsou příliš lehkomyslni, než aby jen pomyslili, že jsou ještě vyšší ohledy, a že snad sám Bůh by do této záležitosti tak důležité mluvit mohl. Druzí jsou tak lhostejní, že se jim zdá zbytečnou otázka: co pak asi chce Bůh? co má On se mnou za plán? jaké místo zamýšlí mně On ve veliké lidstva rodině vykázati? Konečně opět jiní jsou tuze bázkiví; stydí se,

Boha se otázati; snad by musili se jeho svaté vůli podrobiti, — a Bůh by mohl oběti žádati! Než o b ě t i se děsí; hladce a zrovna měla by se životní dráha před nimi rozvinouti, — jenom žádný vrch, žádná propast, žádný trn, žádná nerovina, žádné vedro denní!

Tedy nechejte toho, a nestarejte se o Onoho, od něhož máte vše, skrze kterého jste vše! „Nevděčníci,“ tak k vám jednou zavolá, „udělal jsem vás a zvolil svou vinicí; vaše sady jsou ode mne, — rozum, paměť — ode mne; výsledek, zdar — ode mne; každá krůpěj požehnání — ode mne. A vy děláte, jako byste mne neznali? nechcete nic o mně věděti? jednáte, volíte, určujete — bez e mne, snad mně na odpor? — Co mám této vinici učiniti? Já vám to povím, co učiním: odejmu její plot, a bude zpustošena; strhnu její zdi a bude pošlapána. Bude z ní pustina; nebude ořezána, nebude okopána, bodláčí v ní poroste a trní, a mrakům poručím, aby neskanuly na ni svého deště.“

Tak se může státi, milý jinochu, —
a tak se stává bohužel často.



IX. Mnoho jinochů dává se vésti při volbě svého stavu jedině světskými ohledy nebo časnými zájmy.

Arciť jest nejvíce lidí odkázáno, aby se provozováním nějakého stavu starali o svou výživu. Život tělesný chce býti zachován. Právo udržeti sebe sama náleží k nejpřednějším, jež má člověk. Avšak kdo pak nevidí, že se tohoto práva různě užívá, a že se skoro ve všech případech zároveň s použitím tohoto práva i vyšším ohledům může sloužiti, a že pokaždé slovo Vykupitelovo musí platiti: „Hledejte prve království Boží a jeho spravedlnost?“ — Bohužel zanedbává nejvíce jinochů této moudré podřízenosti docela. Svět, a opět svět stojí v popředí. A kde zůstává Bůh, jenž má práva tak dobře odůvodněná k naší službě? Jak jest to s užitím slova

Kristova : „Co prospěje člověku, byť i celý svět získal, ale na duši své škodu trpěl?“

Nevím ještě, čím budu, praví mnoho jinochů — dokonce i v době, kdy by již dávno měli býti rozhodnuti; tento obor nelíbí se mně, onen také ne; jiný jest již přeplněn; tam není vyhlídek; zde se příliš málo vydělá; tam se to k ničemu nepřívede.

Slyšíš? Stále jen pozemské, většinou jen vnější důvody! Kdy pak kdo řekne: já nevěřím, že Bůh chce, abych onen obor zvolil; rozvážil jsem si to: zde jdu příliš velikým nebezpečím vstříc; nebyl bych šťasten, ježto se mi zdá, že Bůh něco jiného ode mne očekává; jsem hotov, vyplniti vůli Boha, ale On se nevyslovuje, naslouchám marně.

O krátkozrací, kteří tu vždy jen k pídi času zřetel svůj obracejí, místo aby obrátili pohled svůj též tam do onoho světa, kterýž má tolik tento svět za podmínku! Peníze, důstojnost, slušný život, — to jsou stežeje, v nichž se vše otáčí; a ubohá duše — kdy se vyhoví jí, — to jest,

kdy počítá se s jejími potřebami nebo přáními? a Bůh, náš Pán, naše všecko, — kdy bývá on otázan? Kdy pak se o jeho nějakém mínění uvažuje?

Jen se žeňte, lehkomyšní, neopatrní, sobečtí, světsky smýšlející jinoši v před! Nevšímejte si Boha, zapomeňte ho, odstraňte ho, — a své svědomí — obejděte, přeslechněte — : vizte však potom též, kde a jak pochodíte! Zde žene se bezuzdný závodník kolem nás, po té bledý, bezvládný jezdec; kam pak, ztracený synu smrti, — kam? „Kam se koni líbí.“ Přes skálu a les? skrze houští? přes bezvodnou písčitou step? do propasti? — Mnoho štěstí k divé honbě!



X. Čím nadanější jinoch, tím více záleží na jeho volbě stavu

Bůh jest dárce jak tělesných, tak i duševních schopností člověka. On rozdílí dle svého svatého uznání dary, jichž nám,

svým synům, chce dopřáti; snad jsme jich dostali mnoho, snad málo: chtějí býti využitkovány, — to jsme Bohu, to jsme sobě to jsme svým bližním dlužni.

Použití talentu jest obzvláště stavem podmíněno, jelikož stav jest vlastním oborem individuální činnosti.

Proto pochopíš, o jinochu, jak se k sobě mají talent a povolání. Musí ti do očí bít, že tím více závisí od volby stavu, čím nadanější jest jinoch z dobroty Boží. Potůček, který své původní, jemu takměř přírodou vykázané koryto opustě, vystoupí z břehů nebo se pokouší zjednat si novou strouhu, zajisté nenadělá tak veliké škody, jako rozvodněný veletok. Tu vystupují vody, — ženou se přes břehy, rozlévají se semo tamo, porážejí vše před sebou, strhují vše s sebou, ohrožují dům i pláň, pole a lesy, lidi i zvířata; a opadnou-li snad konečně opět, tož dokazují naplavené písčiny, zůstavené kamení, rozrytá půda, vyvrácené stromy přítomnost nepřátelského živlu na drahách mu odepřených a zůstávají ještě dlouholeté ruční

práci, by zase odklidila stopy způsobené škody.

Nadaný, rozhodný jinoch, jenž se dá směrem od Boha určeným a jej zachová, vykoná jistě velmi mnoho dobrého a velkého; vystoupí-li ze břehů a bude hledati dráhy, jež mu nejsou určeny, pak natropí, jak se obávati lze, tuze zla a uškodí podstatně sobě a snad i jiným.



XI. Lidské společnosti vzrůstá nemalá škoda z toho, že se tolik jinochů věnuje slepě nějakému stavu.

Jednotlivé stavy mají se k obci, ku státu, ku společnosti vůbec, jako úd y k tělu. V souměru, zdaru, zdatnosti údů spočívá krása, zdraví, síla a užitek celého těla: ale naopak, znetvořený, vymknutý, chorý úd znetvořuje a obtěžuje, zdržuje a bolí tělo. Právě tak lidé, kteří se vetřeli do nějakého stavu, jenž není jejich, jenž se pro ně nehodí, jenž jim nebyl od Boha

vyměřen, bývají blahobytu celku více méně citelně na závadu. To platí zvláště o těch stavech, jež mají obzvláštní důležitost pro stupeň vzdělanosti, jež předpokládají, pro vážné povinnosti, jež ukládají, pro styky s četnými současníky, k nimž dávají podnět.

Pomysli si, na příklad, nějakou větší obec, jíž stojí v čele ne snad pilný, hodný správce duchovní, nýbrž nepovolaný nájemce, jenž se před tím, bůhví z jakých důvodů, vetřel do kněžství. Jak by zde, za pastýře plného osvícené horlivosti a svatých snah, vzkvétala zbožnost a kázeň ! Slovo Boží, často a ohnivě kázáno, svaté svátosti, neustále a s prospěchem udíleny, pastýřská péče všech, zvláště chudých, nemocných a nuzných, mládeže tolik pomoci potřebující dbalá : — jak by udělaly z tohoto šťastného stáda ponenáhlou pravou, vzornou obec ! K tomu vlastní zářící příklad, zbožnost, neposkvrněný život, nezištnost, neunavná činnost, důstojná vlídnost, nehynoucí štědrost k chudým — krátce všecky kněžské ctnosti, jež pravé povolání tolik pěstuje, za něž otvírá

tak bohaté prameny požehnání nebeského !

A nyní opak — : chrám Páně zanedbán, bohoslužba znetvořena, slovo Boží zneuctěno, škola zameškána, zpovědnice pusta, stůl Páně prázden, nemocní v zapomenutí, mládež sobě sama zůstavena, obec snad rozvaděna, zpustošena, rozštěpena, vlkům na pospas vydána, — všude koukol, všude trní . . ., a to vše již od desíti, od dvaceti let . . . !

Tím není nikterak řečeno, že každý, kdo vykonává povinnosti svého stavu jen nedbale a téměř povrchně, dříve bez pravého povolání vstoupil do téhož stavu : tím jest pouze vysloveno, že ten daleko dříve upadne v nehodný zlozvyk a pohoršlivé zpronevěření svým povinnostem a že takto natropí velikou škodu, kdo bez pravého, nadšeného povolání méně vážně pojímá závazky svého stavu, ochromuje v nich rychleji a vůbec se nevžije v ducha jejich, nebo nanejvýš jen nedostatečně, že takový vetřelec, jsa tak bez vyššího posvěcení, postrádá onoho obzvláštního pože-

hnání Božího a oněch hojnějších darů milosti, jež Bůh oněm vyhrazuje, kteří věrně plní Jeho svatou vůli.

Kolik je asi lidí, kteří nejsou na svém místě! A kdyby na jejich místě jiní, povolání, od Boha zvláště požehnání zastávali tento úřad, toto místo, tuto hodnost: oč pak by to bylo lépe s právem, s pořádkem, s bázní Boží, se vzájemnou výpomocí, se zájmy Boha i duší, s blahobytem obcí, zemí, národů!



XII. Mnoho jinochů ztěžuje si nebo dokonce zmaňuje volbu stavu svým minulým prostopášným životem.

Nesmíme se diviti, že tak mnohý jinoch ve svém konečném rozvoji zůstane hluboko pod tím státi, co by znalec jeho vloh domníval se od něho jednou právem očekávati. To se nesmí vždy za vinu klásti nepřízní poměrů; spíše jsou tím záhy rozpoutané vášně, bezuzdnost mravů, ne-

pravosti, potajmu bující, nejvíce vinny. Odkud má při takovém zdivočení duše přijíti vážný názor života? odkud správný pojem co do volby stavu? odkud mravní síla, vyšvihnouti se nad povrchnost, anebo snad dokonce vynasnažiti se o něco vznešeného? Srdce zasvěštělé, charakter vysílený, vůle ospalá, duch zbloudilý na pusté dráhy, tělo zneuctěné, podobné znesvěcenému chrámu, — celý jinoch stržen do kalu, upoután do hlubin nepravosti: a taková duše měla by se starati o hlas Boží? měla by zasluhovati, aby ji Bůh zachránil, snad i vyvolil k něčemu neobyčejnému? ¹⁾

Takový jinoch se táže: čím se mám státi? — Čím se máš státi, ty, jehož nevinnost již dávno pochována, — ty, jehož choulostivost již dávno zhoubně působí na ducha i tělo, — ty, jehož mládí uprchlo jako pustý sen, — ty, jenž opravdovosti nepřeješ, jenž odchýlen jsi oběti

¹⁾ Přirovnej č 35. spisku »Perla ctností« od A. z D.

a nemáš chuti ku vládě nad sebou samým? Čím se máš státi? — Skoro by mohl Pán Bůh přijíti též do nesnází, kdybys nyní se ho optal poctivě a vyzvídavě: čím se mám státi? — Kdy pak ti přišel na vědomí tvůj cíl a konec? jak myslil jsi sobě dosud postavení své, tvorovo — k Bohu, Stvořiteli? kdy pak ti na tom záleželo, poznati vůli Boží a ji vyplniti? Čím se mám státi...? A kdyby bylo bývalo přáním Božím, povolati tě do svatyně? a kdybys býval zmařil úmysly Boží svým dosavadním životem? a kdybys netoliko sebe sama byl učinil neschopným, tohoto hlasu Božího následovati, ale i dokonce jej uslyšeti? Čím mám se státi...? A nežádá-li konečně každý stav za základ bohabojnosti, za stavivo víry, spravedlnosti a střídmosti, síly a opatrnosti, za spojidla lásky, lásky k Bohu, k bližnímu, spořádané samolásky: — a ještě zde není ničeho, leda bezcenné ssutiny, leda trosky a odpadky? Kde jest počátek oněch základních a úhelných ctností, kde cvik, kde dokonalost? Čím se mám státi...?



XIII. Rozmanité stavy a směry života vůbec.

Skoro mohli bychom přijíti v pokušení, rozdělití rozmanité stavy ve pracující a požívající. Zatím zdá se, že Písmo svaté neví nic o takovém rozdělení. Rozsudek nad hříšným člověkem pronesený zní všeobecně: „V potu tváře budeš svůj chléb jísti.“ A jinde praví Slovo Boží: „K letu je zrozen pták, člověk ku práci!“ Všickni jsou tedy ku práci poukázáni, byť i ne všickni ku stejné. Stavů zahalečů, takových, kteří toliko jiných za sebe pracovati nechávají, není, nemůže býti; proto nám Bůh nedal ani bytí vůbec, ani našich duševních a tělesných schopností. Jen mrzáci na těle nebo na duchu jsou práce sprostěni.

Ovšem jest působnost rozmanitá: jedna, jež především duševních, druhá, jež především tělesných potřeb dbá, a třetí jest smíšená. Pozoruj lidské tělo: tu jsou údy, pevně utvořené, silné, trvanlivé, sloužící zvláště zevnější činnosti; tu jsou útlejší

částky těla, které jsou jaksi bezprostřední pomocníci a výkonné nástroje duše; tu jsou však též ústroje, jež, skoro bych řekl, jsou v nejužším spojení s duší, téměř účastenství mají v jejích myšlenkách a citech.

Tak jsou třídy lidí, jež Bůh poukázal zvláště k ruční práci; vydělávají sobě a jiným potravu, šatstvo, přístřeší a co dále k zachování a ku blahobytu těla nutno nebo prospěšno jest. Jiní zase zprostředkují svým bližním nejvyšší pozemské statky, pravdu, právo, pořádek, zdraví a život, klidný požitek svého jmění. Jiní konečně vládnou duším a, zatím co sami především slouží Všemohoucímu, vedou je tímto životem plným úskalí ku bráně věčné vlasti. — Tak jsou jedni rukou, nohou, druží okem, ústy, — hlavou, srdcem; každý necht' zaujme zde místo, jež mu Bůh přiděluje; každý necht' hledí své místo co možná vyplniti.

Podivuhodný soulad — při rozmanitosti téměř neuvěřitelné! Třeba i jeden stav byl vyšším než druhý: tož podmíněn

přece více méně jeden druhým, doplňuje, zdokorňuje jej. Duševní život předpokládá tělesnou výživu, tělesný život jest vytríben, povznešen, obohacen, zušlechtěn duševním. Tak vše zasáhá do sebe navzájem; a kdyby zde byl každý na svém místě a vyplňoval na tomto svém místě úlohu, jemu od nejvyššího ředitele přidělenou: pak by se rovnalo lidstvo ohromnému sice, však úpravnému, zdravému, silnému tělu, jež by pak bylo neméně podivuhodno než obloha se svými četnými oběžnicemi, jež tu, němí a přece neskonale výmluvní svědkové jsouce Boží moudrosti a všemohoucnosti, obíhají stejně a bez únavy na dráhách jim vyměřených, až se snad zalíbí Tvůrci bytí jejich ukončiti nebo proměnit.



XIV. Právníctví.

Stojí za to, abychom ony stavy blíže pozorovali, jež buď obzvláštní stupeň vzdělání vyžadují, nebo vůbec — co do svého

rozšíření a vlivu — tvoří veledůležité součástky lidské společnosti. Bude záhodno všeobecně vyložití obor jejich působnosti, potom též poukázati k nebezpečím, s nimiž by se leckdo, jak v době předběžného vzdělání, tak i při provozování příslušné působnosti svého povolání mohl potkati.

Nejvyšší pozemské statky člověka hájiti zbraní slova před neoprávněnými útoky a pořádati i v pořádku udržeti vzhledem k oněm statkům občanské poměry, jest úlohou mužů práva. Zajisté krásný ukol, uvádí-li se zpět k základům věčného práva a bývá-li rozřešen s nejprísnejší nestranností! Přirozený právní cit, ryzí vědomost právně vydaných předpisů, přímost mysli, skalopevná nezištnost — : to jsou asi předpoklady, jež poskytují naděje ve zdárné působení a zabraňují těžké zodpovědnosti

A právě ta okolnost, že ponejvíce jen muži právnicky vzdělaní zaujímají nejvyšší místa v moderním státě a zastávají téměř výhradně ony úřady, od nichž závisí blaho a bída národů, ano i sám zdar anebo

škoda náboženstva, poukazuje k důležitosti tohoto odboru lidských vědomostí a napomíná velmi vážně ku zkoušce domnělého povolání a rozhodnutí tak velikého dosahu.

Značné nebezpečí, jež potkati lze v tomto stavu, spočívá snad v tom, že se nezřídka k němu hrnou cizí vlivy, které snaží se skloniti právo dle osobního zisku. Ješť větší jest nebezpečí, když nějaký stát, sveden jsa předsudky, oslepen mocí, štván ode stran, nastoupí dráhu libovolného zákonodárství a nařizuje úřadům vyplniti předpisy, jež jsou v křiklavém odporu se všeobecnými právními zásadami nebo patrnými právními požadavky všech anebo nějaké části poddaných. A do jaké nesnáze může teprve svědomí úředníka přijíti, domýšlí-li se o něm stát, že bude prováděti zákony, jež mají v úmyslu spoutati Církev, překážeti jejímu božskému poslání, zkrátiti její nejsvětější práva? Zde svědomí, smysl pro spravedlnost, vážnost před skutečným a dějinným právem nejstarší a největší ze všech křesťanských společností nábožen-

ských: tamo bázeň před státem, otázka existenční, naděje a touha po povýšení: — jaké opatrnosti, jaké zmužilosti bude tu zapotřebí, šťastně proplavati těmito úskalími?



XV. Lékařství.

Mezi pozemskými statky jsou nejvyššími život a zdraví. Zachování jejich věnují se lékaři. Jakých díků jsou hodni ti, kdož za tak těžkých obětí a za zřejmého často nebezpečí svého vlastního života věnují čas, klid a síly své tělesnému blahu svých bližních! Řádný, svědomitý lékař jest pravým andělem lidstva; mírní bolesti, utiňuje slzy, dává útěchu, zadržuje nezřídka kročeje smrti; ba i duším prospívá, když používá příležitosti, jež se mu tak často naskytá, aby napomenul ku křesťanské trpělivosti a poukázal na vyšší statky, zvláště na věčnost a na tak nezbytnou přípravu k veliké cestě do onoho světa.

Co den přichází lékař do styku s lidskou bídou. Tu svíjejí se před ním ve svých bolestech, ti ubozí pozemčané; tu vykouštějí téměř i od jeho rukama v úzkostech ducha svého; tu sbortí se i před jeho očima zpuchřelá schránka, jež objímá duši: jak pak by neměly v něm vzniknouti často nejvážnější myšlenky, a on sám neměl býti upomenut na onen rozhodný okamžik, kdy se také jemu otevrou brány věčnosti a kdy se mu bude ze všeho zodpovídati před vševědoucím a spravedlivým soudcem?

Než čím tak to přece asi jest, že jest tolik nevěřících, ano dokonce bezbožných lékařů? Největší vinu toho má as universita, studium, vliv učitelů. Vskutku obsahuje studium mediciny nemalá nebezpečí. Anatomie, vědomost věcí tak mnohých, jež by mladické zvědavosti lépe ještě dlouho mohly zůstatí ukryty, lehkost soudruhů na studiích: vše to působí dohromady, aby nevinnost snad posud zachovalá byla v nebezpečí uvržena, aby vášeň, již rozpoutaná, ještě více rozdmýchána byla. A dosáhl-li mladý muž

ten jakési hloubky mravní propasti: tož jest opominutí náboženských povinností, zapírání jmenovitě oněch pravd, jež jsou pro smysly nejnepohodlnějšími, ba dokonce i útoky na náboženství a zjevné nepřátelství po většině výsledkem, jenž se dá s určitostí očekávati. Vskutku nejsou snad v žádném stavu extremy tak velice zastoupeny — pohanství, pravověrné, vřelé a praktické křesťanství — jako mezi lékaři.



XVI. Učitelství.

Vychovávati mládež znamená, pomáhati jí ve vývoji schopností od Boha udělených, opravdu ji vzdělávati, býti jí vůdcem v cíli od Boha vyměřeném: jak krásné, vděčné, záslužné povolání! Ale — zdaž je většina takto pochopuje? Bohužel, nikoli. Věda, a opět věda, mnohdy zcela marnivé snahy, odvrát ode všeho vyššího, nadpřirozeného, — zapírání jednoho, velikého cíle, Toho, jež jest konečně jedině

potřebno, kde by vše mělo ústiti. Jest zajisté množství učitelů, kteří ze zásady přisuzují škole toliko ono povolání, aby člověka pro tento život vychovala a co možná nejvíce zdokonalila jeho tělesné a duševní schopnosti. Ostatek, říkají, jest věcí rodiny, nebo přijde samo sebou, nenáleží však nikterak do školy. — Pošetilost! A není-li hoch, jinoch, po dlouhá léta, a to právě v onom období života, jež ve mravním a náboženském ohledu nejvíce rozhoduje o celé budoucnosti, co den po pět, sedm, devět a ještě více hodin odloučen od rodiny? A opovrhují-li tedy učitelé býti též vychovateli, a to ve vyšším smyslu, těchto jim svěřených dítek, tož je ztráta ta téměř nenahraditelnou, a mstí se zameškání toto na rodině, na státu, na lidské společnosti samé.

Věc ta nabývá tím více vážnosti v oněch zemích, v nichžto stát pojal na se veškeré školství a nechal Církev býti právě jen divákem, anebo ponechal jí bezvládnou námitku nebo nanejvýš zcela pomíjející působení. A jestli nyní veškero vyučování

bezbožným, totiž straní-li se ono úplně Boha, pozitivního křesťanství, povinností, jež se musí z vyšších, nadpřirozených důvodů vyplniti, nenávisti hříchu jakožto takového, snahy po ctnosti jakožto takové: jak pak se můžeme potom diviti, když zdivočuje mládež, když se rovná přese všecku bělost a hladkost hrobům, jež uvnitř skrývají hnilobu a zetlelost? když vycházejí z ní muži, kteří neustále nepřátelsky stojí proti Církvi, a byť i „lidumilností a důstojností lidskou“ překypovali, přece snadno podobají se šelmám, jež hubí bez přestání vinici Páně, a ve své pýše zajdou dokonce k oné naději, že zastíní „světlem“ svým tisíceletou zář Božího zjevení?

Tyto poznámky, příteli mladistvý, mají za účel, upozorniti tebe na úskalí, s nimiž se v tomto stavu setkáváme, ano na něž býváme proudem času téměř mocí uvrženi. Postav se proti tomuto proudu, zvolíš-li toto povolání! Nebud' hyzditelem, nebud' pustošitelem duší, od Boha a jedině pro Boha a podle obrazu Jeho

stvořených, za to však vzdělavatelem — vzdělavatelem dítek, k podobenství Božímu povolanych, o čemž svatý Jan Zlatoústý praví velebná slova: „Co jest většího, nežli spravovati duše, než působiti na mysle, než vychovávat a vzdělávati jinochy? Já pro sebe mám za to, že ten zasluhuje přednost před každým malířem, před každým sochařem a ostatními podobnými umělci, kdo umí spravovati jinochy a vzdělávati jejich srdce“

A ještě jedno úskalí zasluhuje zmínky: jest to nadutost. Ne bezprávně praví Písmo svaté: „Věda nadýmá.“ Že ovšem může býti také pokorná věda, dokazuje nám tolik světců, zvláště ona světla Církve, na jejichž učenosti zahřívají se ještě nyní po tisíci a ještě více letech bezčetní muži, spásy a vědy chtiví, a snaží se zralými učiniti plody své vlastní namáhavé práce i neunavného bádání.



XVII. Vojenství.

Bohužel nemohou lidé nikdy dlouho pokojně vedle sebe žít. Ctižádost, lakotnost, msta dělají ze světa závodiště divých šelem, jež spolu bojují, jež se pronásledují a ničí. Jeden útočí, druhý se brání; teče krev, hoří města, poranění bědují, zajatci vzdychají, umírající sténají, slzy tekou pro mrtvé.

Nehledíc k bezpočtu oněch, kdož se nuceně státu musí v moc dáti, aby zabránili skutečnému nebo domnělému bezpráví: může býti také nějaký počet takových mužů, kteří jsou povoláni k vojně, k obraně vlasti, ku spravedlivému pokorení zpupných nepřátel

Jest krásno, ano vznešeno, nasaditi jmění a život za vlast, za štěstí, svobodu a klid spoluobčanů. Jest to dokonce jakýsi druh mučennictví, vydati se zmrzačení, ba i smrti samé za věc spravedlivou a v dobrém úmyslu, a není pochyby, že Bůh odmění takovou oddanost co nejštědřeji. Avšak kdo nenahlíží, že pro dvě

velikých nebezpečí, jež hrozí vojákům, opravdu vážná zkouška naprosto musí předcházeti volbu právě tohoto stavu života?

Vzmáhají-li se ve válce bohužel velmi často zdivočilost, necitelnost, ukrutnost, zpupnost: tož jsou rozmazlenost, zahálka, surovost sotva méně urputnými nepřáteli jednotlivce v době míru, nežli nepřátelé zevnější na bojišti, v pevnosti nebo v táboře. A jestliže mír, život v kasárnách, obcování s hrubými, zhovadilými soudruhy, nebo s vojíny, kteří jsou sice vzdělanější, ale také lehkomyšní, ztupělí, marnivosti a smyslnosti oddaní, podkopaly mravy mladého muže: dá-li pak se očekávati, že nabude při vypuknutí války náhle jiného smýšlení, že se obrátí, odřekne se špatných návyků, utlumí lidskou bázeň a půjde s čistým srdcem oněm nesčíslným nebezpečenstvím vstříc, jež co den hrozí jeho životu a mohou jej rázem odevzdati Soudci nejvyšš spravedlivému?

Ještě důležitějším jest jiné nebezpečí, totiž ono, zapletenu býti v nespravedli-

vost a vraždu. Jsoutě bohužel knížata a mocnáři, kteří z důvodů nejsobečtějších a nejpodlejších vypovídají válku mírumilovným sousedním národům, loupí oprávněným vládcům jejich koruny, přivlastňují si celé země a nakládají s cizím majetkem, jako by měli k tomu nepopíratelné právo. Není pochyby, že i z této stránky mohou povstati otázky svědomí, jichž rozluštění jest jak důležitým tak i choulostivým.



XIII. Kupectví.

Není zapovězeno býti bohat, také ne, opatřiti si bezstarostné živobytí, a přání, zajistiti sobě i rodině budoucnost. Zapovězeno jest toliko, nepořádně snažiti se o bohatství, nepořádně srdce své v ně ponořiti, nepořádně ho užívat. Přece však bude věčně pravdivým slovo Písma: „Kdož si ukládají, aby zbohatli, upadnou snadno v léčky satanáše;“ a opětně: „Kořenem všeho zla jest lakota.“

Stav obchodní má na mysli především časný výdělek: zde jest tudíž především čistý úmysl, jest míra a opanování sebe sama, jest nejprísnější správnost nutnou. Kdo zamýšlí věnovati se tomuto stavu, musí si býti především toho vědom, že jsou hranice, od Boha určené, jež překročiti nikdy nemůže býti dovoleno.

Nebezpečí spočívá hlavně v tom, že kupec žije z toho, co vydělá, a tím záměrněji žije, čím více podaří se mu vydělati, — kdežto jiným stavům přiděleny jsou více méně neproměnlivé prameny živobytí, na příklad určitým služným, a tyto takměř provozováním duševní činnosti bývají podmíněny. Obchodník má tudíž bezprostředně výdělek a majetek na zřeteli, kdežto, na příklad, soudce, učitel, lékař věnuje se především ideálnější věcí, byť i mu odtud též časný zisk vycházel.

Jest pravda: stav tento má něco vábívého. Zatím co jsou jiné stavy většinou v jakémisi poměru závislosti ku svým vrchnostem, velitelům: jest kupec svým

vlastním pánem, nebývá semo tamo komandován, nezávisí od přízně a nálady velmožů. Mimo to poskytuje stav tento své vlastní přičinlivosti, duchu podnikavému převeliké pole.

Tož zkoušej sebe, kdokoli máš náklonnost k tomuto stavu, zda vydržíš nebezpečí, jež právě byla naznačena, a jež jsou velmi vážného druhu. Uvaž dále, že ani doba učení nikterak není bez nebezpečí. Příliš často ocitneme se v účtovnách vedle lidí jak bezcenných tak nadutých, vedle nevzdělaných anebo nejvýš polovzdělaných, kteří tím bezohledněji a opovržlivěji mluví o všem, ba i o nejsvětějším, čím méně tomu rozumějí. Proti nim beze strachu vydržeti a zásady své hájiti, nebýti sveden a pokažen jejich lehkomyšlnou mluvou a životem, není žádnou maličkostí a předpokládá velikou svědomitost i pevnost povahy.



XIX. Kněžství.

Jako duše předčí tělo, jako věci nadpřirozené vynikají nad přirozené: tak jest dle katolického názoru kněžství povzneseno nad ostatní stavy.

Kněz rozhoduje o právu; než jeho právní pole jsou duše, — on spojuje, rozvazuje a jest povinen toliko svému svědomí a Bohu vydati z toho účet. Zvěstuje zákony, vysvětluje je a usiluje o vyplnění jejich, — jsou to zákony mocnáře sinajského, zákony, jež mají platnost pro všechny časy a všechna místa, zákony, jež vízí všechny, i velikány a panovníky země, knížata a krále, — ty, kteří zde zákony vydávají. A on přislubuje nebe, to jest, věčnou slávu — těm, kdož zachovávají Boží příkazy, a peklo, věčná muka — těm, kdož je přestupují. Kde jest pozemský soudce, jenž by mohl svým požadavkům dáti takový důraz?

Kněz jest lékařem; ale nemoci, jež on hojí, rány, jež ošetřuje, jsou vady duše, a od jejich uzdravení, při němž má půso-

bití, závisí nejen snad pozemské blahozdraví, časný život anebo časné úmrtí, nýbrž věčný život, věčná smrt. Prostředky pak, jež nařizuje, nejsou nikterak léky z pozemských podstat: síla posvěcení činí jej „udělovatelem tajemství Božích,“ — milosti jsou to, nebeské léky, jež má pohotově; a kdož skrze něho zachráněni, duchovnímu životu navráceni, v duchovním zdraví znovu posílení jsou, těší se daleko větší blaženosti, nežli ti, kdož byli od tělesné nemoci osvobozeni.

Kněz jest učitelem; zvěstuje, vysvětluje slovo Boží. Vyučuje maličké a seznamuje je s vědou spásy, rozšiřuje ve vyrůstajících vědomost vznešených pravd našeho svatého náboženství, poučuje heustále i dospělé, obrací se k vznešeným i sprostým, velikým i malým, bohatým i chudým, děsí hříšné, utvrzuje spravedlivé, těší sklíčené, podporuje klesající, povzbuzuje váhavé, — pro všecky má slova života, nauky, spásy — na kazatelně, ve zpovědnici, ve škole, u lůžka nemocných, v soukromém styku. A slovo

jeho je slovo „mocí oděného,“ jenž obdržel s hůry posláni, — posláni, lidi vychovávat pro Boha

Kněz jest bojovníkem — za čest Boha, obhajcem Jeho majetku a práva k duším, zápasníkem o největší statky lidstva: pravdu a ctnost. Bojuje s nepřáteli Nejvyššího: satanášem, světem, lidskou převráceností; satanáši odnímá duše, duchu světa staví se na odpor, vášně snaží se vyplniti. Ovšem jsou zbraně jeho duševní, — modlitba, slovo, příklad: ale modlitba víry „proniká nebese,“ slovo Boží jest „ostřejší nežli meč,“ příklad ctnosti jest téměř neodolatelným. A korouhví jeho jest kříž, — tentýž, jenž jednou, po překonání všech nepřátel, zaleskne se slavně na nebi.

Svatý obchod vede kněz. Arciť není to zlato, co jej láká, co jej pobízí, aby odřekl se příjemností života, rodiny, aby zhusta i zeměmi kvapil, přes moře jel a vydával se v největší nebezpečí a obtíže: nesmrtelné duše jsou to, duše krví Kristovou vykoupené, za nimiž se žene, jichžto

zmocniti se touží, aby jimi obohatil pokladny nebeského Pána. To jsou jeho perly, — věru, drahé kamení, neocenitelné šperky, klenoty, od Krále králů samého žádané!



XX. Vznešenost kněžského stavu.

Lidské zájmy mají zde na zemi své zástupce; božské nesmějí svých nikterak postrádati. Tito povolání zástupci zájmů Božích, nadzemských zájmů vůbec, jsou kněží. Oni hájí práva Boží k lidstvu, vychovávají lidstvo pro Boha, jsou lidem nápomocni, aby dosáhli svého nadpřirozeného cíle; zprostředkují spásyctivým ovoce vykoupení Kristova; pozdvihují bez ustání ruce své v modlitbě k Bohu, modlíce se za lidstvo, obětujíce nekrvavou Oběť nového zákona ku cti Boží a blahu lidí.

Účel kněžstva, od Ježíše Krista ustanoveného, jest: pokračování apoštolátu, to jest, poslání Kristova samého, a neustálá obnova přesvaté Oběti. Vlastní, od našeho

Pána a Vykupitele ustanovená svátost činí je způsobilými k jejich vysokému úkolu, svátost, která jim, dle nauky Církve, vtiskne nezrušitelné znamení, jež i na onom světě bude ještě znatelným. Z této svátosti vylévají, jako řinoucí se průplavy požehnání, prameny svátostné milosti v srdce lidí a vzdělávají tatáž srdce lidská — vypleňující a zasazující, sejíce, ošetřující, žnouce — dle příkazu a pro stodoly nebeského Pána. Věru, „královské pokolení,“ vypravené plnomocemi, jakými se žádný jiný stav nemůže prokázati, oborem působení, jaký ostatně není nikomu vykázan, silou a vážností, jaké na zemi již nikde nelze nalézt.

Pohled' na oltář obětní, zahalený v oblaky kadidla, obklíčený od osob sloužících, modlících se, spolu obětujících. Zde stojí kněz, v posvátném oděvu, jeho slovo svolává Syna Božího na posvěcený kámen: proměňuje chléb v tělo a víno v krev Vykupitelovu. Nejsvětějšího drží ve svých rukou, požívá jej, podává jej věřícím; brzy žehná jím lid, tu nese jej ve slav-

nostním průvodu po kostele, po ulicích ; tu přináší jej jakožto stravu pocestní těm, kdož opouštějí zemi.

A opět uzříš jej, vysoko nade vším lidem, an zvěstuje poselství spásy. Vše lpí na jeho rtech ; jako trouba zní jeho slovo ; sráží a povznáší, rozčiluje a utiňuje, hrozí a láká, varuje a povzbuzuje. K jeho volání opouštějí hříšníci bludné cesty, spravedliví pádají rozhodným krokem k vrcholu dokonalosti, osušují zarmoucení své slzy, sklíčení povstávají opět a obracejí důvěrně zraky své vzhůru. Posilnění jsouce u víře, upevnění v naději, potvrzení v lásce, opouštějí věřící svaté místo, chápají se s novou odvahou svého díla, touží horlivěji po společném cíli.

Nyní viz jej mezi maličkými, an napodobí božského Přítele mládeže. Učí je modliti se, Boha milovati, vystříhati se zlého, konati dobré ; varuje je před úskalími jejich nevinosti, před sirenskými zpěvy světa ; připravuje je k prvnímu přijetí svaté svátosti pokání, provází je k prvním nebeským hodům, jest jim také

později ještě otcovským přítelem a rádcem, pomocníkem a vůdcem, — a vše to z božského poslání a s Boží pomocí.

A nyní soudní stolec pokání. Zde otvírají se mu tajemství srdcí; zde jest mu s jednotlivci činiti, zde blíží se ku každému. Zde sklání se milosrdný Samaritan ku přepadenému, oloupenému, smrtelně raněnému, — lije olej v rány jeho, posilňuje jej, hledí dostati jej v bezpečnost; zde vyplétá dobrý pastýř opět nalezenou ubohou ovečku, vyprošťuje ji z trní, klade ji na svá ramena a nese ji zpět do ochranné ohrady.

O vskutku, — zuří-li satanáš a svět tak mocně proti oltáři a kazatelně, proti sv. přijímání a zpovědi, proti knězi a kněžskému působení, tož vědí, co činí: bojují proti říši Boží na zemi, proti jejím správcům a rozmnožovatelům, — bojují proti Kristovi v jeho zástupcích, ve vůdcích jeho stáda.



XXI. Zodpovědnost a obtíže tohoto stavu.

Vysoké hodnosti kněžstva odpovídá zároveň tíže břemena. „Komu jest hojně dáno, od toho se hojně žádá.“ Nelze zapřít: zodpovědnost kněze jest veliká.

Ježto obor působnosti kněze jest nadpřirozený, tož jest škoda, kterou snad natropí nedbalostí svou, nepřehlednou, jako užitek, kterýž jeho horlivost působí —, povznášít se i nad pozemské věci a zasahuje čest Boží samu a spásu nesmrtelných duší.

Jak čisto musí býti srdce toho, jenž co den přistupuje k oltáři, přinést přesvatou oběť, požívat a jiným podávat nejsvětější tělo Boha-člověka Ježíše Krista! Jak neúhonným musí býti život toho, jenž, jsa takto postaven na svícnu, má sloužiti celé obci za vzor všeho dobrého, důrazně bojovati s povznešeného místa proti nepravosti, výmluvně hájiti chválu ctnosti! Jak nezištným musí býti, kdož, zatím co kolkolem téměř každý „hledá,

co jeho jest," přece jen to smí hledati, co jest Kristovo, kdo slouže pouze blahu svých svěřenců, podle možnosti „všem“ — malým i velkým, slabým i silným, učeným i neučeným — má se snažiti „vším býti," aby „všecky pro Krista získal." Jak obsáhlé musí býti srdce kněžské, jež nikoho nesmí vyloučiti, ani největšího hříšníka, ani největšího nevděčníka, ani největšího protivníka!

K tomu onen tak vážný požadavek panenství, břímě každodenní povinné modlitby kněžské, a pak — nijak podcenitelná nebezpečnost zpovídání, styku s lidmi všeho druhu.

A nyní též jeden pohled na mnohonásobná namáhání a obtíže, jimž se musí podrobiti kněží, kteří horlivě spravují úřad svůj. Tělesná únava, duševní klopoty příliš často vážně zkoušejí mysl a vytrvalost knězovu. Nesnáze služby oltářní, služby nemocných, zpovídání; únava na kazatelně a ve škole; osočování, jimž i nejbezúhonnější, nejsvědomitější kněz sotva se vymkne, — zvláště v době, jež jest každému po-

sitivnímu náboženství na odpor a, jak se zdá, již předem přísahala katolickému kněžství smrt a záhubu. A za některých mimořádných útoků, jež nenávisť Krista a despotismus, peklem samým jsa poštván, provádí proti Církvi : jaké neohroženosti při vší opatrnosti, jaké pevnosti víry, jistoty naděje, vroucnosti lásky mu zde zapotřebí, aby netoliko udržel se nad vodami, ale také, jako nezdolatelny, vysoko nad příboj vynikající maják, udával kolem směr dobře smýšlejícím !

Ovšem jsou knězi, jest-li dobré vůle, veliké a nesčíslné milosti uchovány, — jestiť „poslem Božím,“ nástrojem božské spásy duší, vyvolencem, vyzbrojen nejvznešenějšími plnomocemi. Kdo vskutku povolán, nemusí míti proto úzkost ; neboť „dobrá míra, plná, ano přetékající míra“ nebeské útěchy a nebeské pomoci milostné jest mu připravena. Jest-li vznešeným stav, maje rozhodný vliv na příští osud duší, závisí li tak náramně mnoho od kněze pro čest Boží a pravé blaho lidstva : tož můžeme si také milost stavu mysliti

jen jakožto neobyčejně hojnou a účinnou, jakožto vyšší pomoc, odpovídající dobrotě, moudrosti, svatosti, štědrosti Boží.



XXII. Předchozí podmínky ku kněžství.

Arcit' „vane duch, kde chce,“ a Bůh je s to, aby si „i z kamení vzbudil syny Abrahamovy:“ než obyčejný průběh věcí, vláda Prozřetelnosti dle zkušenosti dává nám popsati nutnost jakýchsi předchozích podmínek, jichž nedostatek snad jen výminečně bývá jinak od Boha nahrazen.

Nejprve jest naprosto jakási míra nadání a schopností nutna. Naše doba řinčí velice vědou a vzděláním; tím méně lze knězi, kteréhož jeho povolání přivádí mnohonásobně také s tak zvanými vzdělanými stavy do styku, postrádati pravého vzdělání, pravé vědy. Avšak aby jich nabyl, jest zapotřebí nadání, a musí si okázati snahy, které svědčí o vážnosti, svědomi-

tosti a houževnaté vytrvalosti. A jelikož obor posvátných věd jest velice rozsáhlým, tož měla by se objeviti pilnost a pud ku práci ve stupni, jenž by oprávněoval k naději, že bude tu snaha, vytrvati a rozšířiti vědomosti, dříve získané, též po skončení vlastních studií

Především však jest to mravní charakter prožilého mládí, jenž jest při volbě kněžského stavu na uváženou. Ovšem není chyby, jež by nemohla býti napravena, není rány srdce, jež by se nemohla uzavříti, není nemoci duše, jež by se nedala uzdraviti : ale komu nebylo by známo, že příliš časně zbloudění s cesty nevinnosti a dlouhotrválé setrvání na cestách nepravosti vtiskují duši stopy, které těžko zahladiti, a nechávají obyčejně ji zvy, jež rády opět propukají v rány? O, — kdykoli zanášíš se myšlenkou, vyjítí jednou k obětnímu oltáři nejčistšího beránka : opatruj svoji nevinnost, máš-li ji doposud! vzdej se co nejkvapněji hříchu, cítíš-li se ještě v jeho moci! očisti srdce své, pozměň mravy své, setřes kal bídných zvyků;

— jak bys mohl jinak „vejíti k oltáři Božímu, jenž má tvé mládí potěšiti?“

Konečně jest obrátiti zřetel k pohnutkám, jež pobízejí někoho, aby zvolil právě tento stav životní. Čím čistší úmysl, tím čistším povolání. Čím sobečtější, čím vypočítavější, čím pozemštější pohnutka: tím nekalejším a nespolehlivějším, ano tím povážlivějším a nebezpečnějším jest to, co bychom rádi vydávali za povolání. Zajisté má každý právo, hledati svou časnou výživu a zjednati si obor činnosti, jenž předom činí živobytí nepochybným: než není pochyby, že — dle duchovního významu stavu právě uvažovaného, dle myšlenky, již má za základ, dle mravních požadavků, jež činí svým zástupcům, nevyhnutelným jest vyšší vzhled, uvědomělejší pochopení nadpřirozené pohnutky.

Proto nenech se k tomuto nejvznešenějšímu mezi všemi stavy nutiti od příbuzných o to zaujatých; zachovej si svou plnou svobodu. Nepojímej však ani sám tohoto stavu tak vznešeného a vlivného, ale též tak svatého a zodpovědného, se

všední stránky nuzného zaopatření, nýbrž vyšší se k pohnutkám a zřetelům, jež hodny jsou tebe a vysokého povolání, na něž pomýšlíš. Ještě méně smíš se hroziti postrádání, nouze a chudoby, s nimiž jest tak mnohým duchovním zápoliti. Budiž velkomyslným a mysl na Onoho, jenž mohl o sobě říci: „Lišky mají svá doupata, a ptáci svoje hnízda, — ale Syn člověka nemá, kam by hlavu svou položil.“



XXIII. Působnost a požehnání kněžského stavu.

„Jak veliké,“ tak praví královský pěvec, „jak veliké jest množství tvé sladkosti, o Pane, již uchováváš oněm, kteří se Tebe bojí!“ S'ovo toto musí se především vyplniti na kněžích, jež stav jejich přivádí do bezprostřední blízkosti Spasitelovy a skrze svatá svěcení a denní požívání nejvyšší Svátosti Oltářní spojuje co nejúžeji s Ježíšem.

Kněží jsou to, jimž neustále přitékají nejbohatší milosti jakoby z prvního pramene. Oni jsou to, nad jejichžto hlavami, které zajisté ostatní lidi daleko převyšují, nejprve snáší se rosa nebeské útěchy. Pokud se jen poněkud vynasnažují, aby dostáli požadavkům svého stavu, bývají od Boha štědřeji nebeskými dary oblaženi, poněvadž právě oni musí ostatním lidem radou a poučením, útěchou a pomocí všeho druhu přispívati, proto také býti s to, aby mohli s ostatními sděliti se o to, co sami obdrželi.

Mezi prostředky, sebe sama posvěcovati, a mezi prameny nejbohatšího pozehnání i útěchy vyniká především, jakož řečeno, každodenní požívání nejsvětějšího těla a krve našeho Vykupitele. Přijímání je střediskem veškerého kněžského života a působení. Sebe sama stále hodnějším činiti ku přijetí Spasitele, — z tohoto denního přijímání míti stále větší užitek, uvésti tuto přípravu a toto díkůvzdání, co den se opětuující, prakticky do života, připravovati náležitě věřící k ča-

stému účastenství při těchto božských hodech lásky, tyto hříchu sprostí, ony roz-
nítí: jak vznešenou jest úloha, jak vel-
kolepou činnost kněze, — „aby Tě všickni
poznali, pravého Boha, a kterého jsi seslal,
Tvého Syna!“

A mnoho jiných svatých úkonů,
— jak povznášející pro mysl, jak vydatné
vážnými myšlenkami a příkladnými pod-
něty!

A jak často zavádí povolání kněze k
loží bolestí, k marám a k malé, úzké
jámě, jež slouží člověku za poslední lůžko!
Tu vystupují nutně v knězi tak mnohé,
blahodárné úvahy; cítí se posilněna ve
svém rozhodnutí, vždy dokonaleji odříkati
se světa a vždy dokonaleji náležitosti jedině
Bohu nepomíjejícímu. Ano i pohledy, jež
příležitostně v hlubiny srdcí lidských —
dobrých i zlých — vrhá, jak jsou poučné,
jak způsobilé posíliti jej ve vděčnosti
k tomu, jenž učil jej milovati ctnost a na-
bízí mu tak hojné prostředky, aby v ní
vytrval!

A vznešenější působnost, než knězova, nedá se vůbec mysliti. Kolem duší otáčí se u kněze všecko. A duše, a též jen jedna, a každá — jakou má cenu! Je stvořena podle obrazu Božího; na ní lpí krev Kristova; Syn Boží, jednorozený Otce, — co vše vynaložil, aby duše vykoupil! Jeho objevení se v tomto slzavém světě, jeho život a jeho utrpení, jeho pot a jeho krev, založení ústavu spásy, Církve, až na konec věků trvajících, — všecko má za svůj cíl nesmrtelné duše, — a v těchto starostech Vykupitelových o spásu duší má kněz nejplatnější účastenství. O, jak velikolepé, jak žádoucí povolání!



XXIV. Klášterní stav.

Ještě jeden stav musí býti připomenut, jenž arcit' mimořádným a proto jen stavem poměrně mála lidí býti může. K cestě přikázání jsou všickni povoláni, a kterýkoli stav si někdo zvolí, jest k této cestě

odkázán, jest povinen zachovávatí přikázání Boží. Této cesty nesmí žádná rozumná bytost opustiti, chce-li ku svému poslednímu cíli dospěti.

Avšak ten, jenž přišel na svět, abychom „měli život a měli hojně,“ ukázal velkomyslným duším ještě vyšší cíl. Radil jim — svým slovem a příkladem, aby obětovali Bohu všecky zevnější statky, ano sebe samy. „Chceš-li býti dokonalým, tedy jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým; pak přijď a následuj mne;“ — „chceš-li . . .“ Toto odřeknutí se dobrovolné, nikoli přikázané, toliko doporučené, raděné, děje se sliby chudoby, čistoty a poslušnosti, jež někdo skládá v některém řeholním řádě, od Církve schváleném. Dobrovolnou chudobou ¹⁾ vzdává se osoba řeholní všeho práva k majetku a všeho požívání časných věcí, jenž by se rovnal provozování onoho práva. Na nejmíň odříká se každého ne-

¹⁾ Viz č. 137. spisku »Myšlenky a rady, vzdělaným jinochům na uvážanou« od A. z D.

odvislého práva k majetku a každého neodvislého osvědčení jeho. Evangelická čistota zakazuje nám veškerý zapovězený, nečistý chtíč, a to pomocí výslovného slibu: ona odříkává se též manželství, aby se duše jedině s Pánem zasnoubila a jemu tím nerozdílněji sloužila. Dokonalá poslušnost odevzdává se, též u věcech, jež od božského zákona přenechány jsou lidské svobodě, vůli a dobrozdání vůdčí vrchnosti duchovní, v níž spatřuje zástupce Božího.

Vždy dosud byli v Církvi Boží jinoši a panny, jež, následující pu du milosti, zřekli se světa a vzdálili se do svatyně. Někteří z nich nabyli již trpkých zkušeností; nechali si uloupiti svou nevinnost, odvrátili se, snad již záhy, od přesné stezky ctnosti a bloudili, delší nebo kratší dobu, na cestách, jež neústí u nebeské brány; domnívali se tedy, že v klášterním stavu, ve stavu odříkání, mají činiti pokání za tolik bolestí, jež připravili „Bohu svého mládí,“ zamýšleli, uražené Boží vznešenosti dáti náhradu za spáchané bezprávi; přáli si co nejtoužebněji, nalézati jistý přístav,

v němž by jim bouře ty zevnější nemohly již uškoditi. — Jiné z nich pohnul příklad Spasitelův, Ježíš — chudý, panský, poslušný; Ježíš — mučený, pronásledovaný, ukřižovaný — ze svobodné volby, z lásky k nám, pro nás: — to jim šlo k srdci; pravili v hodině osvětlení a vnitřního pohnutí: „on mne miloval a vydal sebe za mne,“ — co pak činím já pro něj? jak mám oplatiti jeho lásku, jak na sobě provést jeho příklad? A odřekli se světa i všeho, co jim nabízel a mohl nabídnouti, a vstoupili v šlépěje Kristovy. Opět jiní žíznil po dokonalosti; přáli si, vyprostiti se z překážek, jimiž nás obklopuje svět, a roztrhali tisíce pout, aby duše jejich mohla bez překážky k Bohu, k nejvyššímu dobru, letěti a s ním spojena jsouc odpočinouti.

A kdo by se opovážil, haniti taková šlechetná smýšlení nebo viniti je z předpojatosti? Svět má své stranníky, své milovníky a ctitele, své žoldnéře a otroky, — proč by neměl král králů, pán slávy, míti své příslušníky, své bojovníky a rytíře?

Arcit' musí sebe obzvláště ten důkladně zkoumati, kdož myslí, že zaslechl v sobě povolání k řeholnímu stavu, — neboť je to stav oběti a ukládá veledůležitě povinnosti svatými sliby: než „ruka Páně není zkrácena,“ a, kdo chce vážně, „může všechno — v tom, jenž jej posiluje.“ A proč by to nemělo býti v plánu Prozřetelnosti, světu rozmazlenému, toužícímu po rozkoši a zisku, zapomínajícímu na Boha, pýchou a klamem svobody uchvácenému, právě dnes předstíráti příklady nejšlechetnějšího odříkání se, nejnezištnější oddanosti, nejušlechtilejší lásky k Bohu — ne-li k následování, tož přece k zahanbení?



XXV. Rozjímavý život řeholní.

Již od nejstarších církevních spisovatelů bývají svaté paní z evangelia Marta a Marie za vzory činného a rozjímavého života považovány. Marta totiž hostila Pána, kdežto Marie seděla u jeho nohou

a naslouchala jeho vznešeným naukám. — Tak jest dvě směrů života řeholního: buď zaměstnávají se řeholníci skoro výhradně posvěcováním sebe sama, zvláště modlitbou, společnou v choru a soukromou v tichu cely, nebo věnují se tělesnému anebo duševnímu blahu lidí, zatím co zároveň nezapomínají na sebe sama a na cíl, jehož mají dosáhnouti, křesťanskou dokonalost.

Kontemplativní, to jest, rozjímavé řády odlučují se co možná nejvíce světa, žijí v osamělosti anebo aspoň v ústraní, aby venkovská vřava nerušila klidné modlitby a pozornosti. V takových klášteřích konává se přeslavně církevní bohoslužba, den i noc jsou rozděleny a přiděleny společné střídavé modlitbě nebo soukromé pobožnosti. Ve mnohých z těchto klášterů vykonává se veliká tělesná přísnost, — v náhradu za vlastní a cizí přečiny, aby se tělo udrželo v moci ducha, aby se duše neustále více tříbila a pozemského vzdalovala, aby se posléze s Kristem trpělo a z jeho bolestného kalicha — byť i jen nepatrné kapky spolu čerpalo.

Avšak i vědy nalezají v osamělé cele útulné místo. Čím méně času ztrácí mnich se světem, tím více zbývá mu k rozjímání, k posvátné četbě, práci, studiu. V cele prospívá znalost sebe sama, a znalost Boha, ale i znalost mnoha jiných věcí, k jichžto vyzpytování tolik prospívá vzdálenost zevnějších starostí, tiché přemýšlení a nerušené zkoumání.

Povolal-li by tě Bůh k některému takovému řádu, tož zvol si spolek, dům, kde se řehole v celé své přísnosti zachovává. Lépe nebyti vůbec řeholníkem, než býti choulostivým, zesvětštělým, líným; oděv nedělá mnicha, nýbrž život. Jdeme do kláštera, ujít světu; nalezneš li jej tam opět, tož bylo lépe tam nejít.

Tak často nazývány kláštery „zdroji lenosti a ohlupování.“ Dějiny dokazují opak. Odrodilost může se arcit' všude vplížit, právě tak jako se červi zavrtají zhusta do nejkrásnějších jablek; než Boží Prozřetelnost, jež bdí tak laskavě, jmenovitě nad Církví, postarala se vždycky, aby buď nové, jaré společnosti vstoupily na místo

stárnoucích, anebo hnijící údy nahrazeny byly neporušeným, silným dorostem, anebo dokonce pomohly události propukající jaksi vyplniti soud Boží, — podobny jsouce vlnám mořským, jež tak dlouho otrásají rozbitým korábem, až v trosky se rozpadaje bývá spláchnut.



XXVI. Činné řády.

Církev rovná se oné královské paní, o níž praví se v žalmu čtyřicátém čtvrtém, že „stojí na trůně, na pravici Nejvyššího, záříc zlatými šperky a barevnými rouchy.“ Zalíbilo se Bohu, vzbuditi řády s nejrozmanitějšími účely, prostředky a zařízením, aby se jednak poskytla mnohonásobným duchovním a tělesným potřebám časův a lidí vůbec pomoc a ulehčení, jednak však také výběr náklonnostem a záměrům oněch osob jež se pokládají za povolány k řeholnímu životu. — Právě tak jako nikdy nelze haniti oněch, kdož, prchajíce před zlým

světem, zakopávají se v samotu a věnují se zde, pomýšlejíce výhradně na svou spásu a svůj duchovní pokrok, modlitbě, práci a pokání; jako jim vysoko počítány býti musí oběti, které přinášejí životem, plným opravdovosti a přísnosti: tak jest zajisté uznání hodno, rozhodnou-li se jiní, že připojí k osobním obětem odříkání se světa a k ustavičné snaze o vlastní zdokonalení ještě obět' neustálé horlivosti duchovní a nejobětavější lásky k bližnímu.

Svatý Tomáš Aquinský neváhá naznačiti ony řády jakožto dokonalejší a životní úloze Spasitelově podobnější, jež chtějí, v duchu své řehole řádové a beze škody povinností vlastního posvěcení, předem dosaženého, nápomocny býti bližnímu, aby dosáhl svého věčného cíle. A společnost, jež náleží tomuto „činnému“ směru, jest mnoho: jedny věnují se s dovolením církevní vrchnosti a v moudrých mezích řehole, většinou osvědčené, missiím mezi pohany, druhé missiím mezi křesťany, vyučování a vychovávání mládeže, posvátnému úřadu kazatelskému, výpomocné správě

duchovní, zejména ve větších městech, řízení pobožných spolků, ošetřování nemocných atd.

Arcit' jsou světští kněží, jednotlivým farnostem představení, řádnými a příslušnými duchovními správci věřících: než, o Bože, jak nesčetny jsou duševní potřeby lidstva! jak nedostatečným jest někde počet světských kněží! jak toužebnou mimořádná výpomoc, jež mimo to ještě poskytuje výhodu svatého a spasitelného závodu, „nebi, andělům a lidem divadlo!“ O, zajiště, kde působí svorně horliví kněží světští a řeholní, kde si takřka navzájem do rukou pracují, kde namáhají se o závod, aby bojovali proti duchu času a pádné rány zasadili pekelnému dědičnému nepříteli: tam to dobře stojí s věcí Krista i duší, vniká církevní život do kruhů vždy širších, rozvíjí se korouhev Kristova vždy vítězněji a slavněji. A nepoukazuje-li právě ona ohnivá nenávist, jíž svět, jíž tyranská libovůle a hrubé násilí pronásledují duchovní řády a zvláště ony, jež si hledí duchovní správy a péče o mládež, k vy-

soké důležitosti těchto církevních závodův a nedává-li hlasité svědectví o jejich výsledcích? A jest-li užitek těchto řádů tak nepopíratelným, od přátel s radostí a pýchou, od nepřátel s nevolí a skřípáním zubův uznaným: nebude-li pak spočívatí v rozhodnutí Božím, také jim přivoditi k uskutečnění jejich požehnaných úkolů potřebné síly vzbuzením nového povolání?



XXVII. Mimořádná cesta, po níž někomu dospěti lze ku poznání stavu, který jest mu zvoliti.

Má-li Bůh, náš Pán, právo žádati, abychom také co do volby stavu jednali dle Jeho nejsvětější vůle; může, ano musí-li od nás požadovati, aby nebylo ho opominuto při úpravě záležitosti tak veledůležité: tož předpokládá to patrně, že nám nějakým způsobem možno jest dospěti k poznání této vůle Jeho. — Odkud pak mám věděti, pravíš, ku kterému stavu

jsem povolán? Rád bych volil onen stav, kterýž mi přidělil Bůh, — kdybych jen zvěděl bez pochyby, který to jest.

Všemohoucnost Boží vyvolala nás z ničeho. Tétěž všemohoucnosti Stvořitelově je snadno, setrvati s námi, tvory, v živém spojení, působiti vhodným způsobem na naši moc poznavací, na naši vůli, aby, beze škody naší svobody, došly svaté úmysly Boží svého splnění.

Odpověď k otázce: jak pak mohu věděti, který stav přidělil mi Bůh, utvoří se tudíž takto: Bůh může mne po mimořádné nebo též po obyčejné cestě vésti k poznání mého povolání. Mimořádně bylo by, jestliže by se Bohu zalíbilo, ukázati mi jakýmsi druhem zázraku dráhu, již mám dále nastoupiti, nebo dal-li by přijíti některé z oněch událostí, jež tu působí na svědka neb onoho, kdož má v tom účastenství, tak mocně, že bývá vůle takměř nadpřirozenou mocí tísněna podle nějakého určitého směru. Náš Pán a mistr přistupuje k celní budce Leviho: „pojd', následuj mne,“ dí, — a Matouš vstává a

připojuje se k Ježíši. Šaul jede, vztekem
sotně, do Damašku ; na cestě zastihne jej
milost a činí z něho Pavla, velikého apo-
štola národův. Aloisu Gonzagovi jest pat-
náct let a několik měsíců ; tu domnívá se
ve svátek Nanebevzetí Panny Marie, hned
to přijímání, že slyší zřetelně hlas, jenž
k němu volá : vstup do řádu Tovaryšstva
Ježíšova, a rozmlouvá o tom se svým
zpovědníkem.

Okolo l. 1588. žil v Neapoli vznešený,
mladý klerik, Askanius Caracciolo : bylo
to kol onoho času, kdy Jan Augustin
Adorno zanášel se myšlenkou, založiti nový
spolek duchovních, kteří by spojovali roz-
jímavý život s činným. Adorno hledal
účastníky. Obrátil se proto k jednomu
svému spřízněnému kanovníkovi v Neapoli,
a tento k jakémusi jemu známému Aska-
niu Caracciolu, zprvu uvedenému. Ten mí-
nil, že se nemýlí v pokynu Božím, připojil
se k Adornovi a kanovníkovi, stal se spolu-
zakladatelem řeholních kleriků menších
(Clerici regulares minores) a složil dne
9. dubna 1589. slavné sliby, při čemž

přijal jméno František. Později stal se jeneralním představeným řádu a umřel v pověsti svatosti 4. června 1608. Pius VII. vřadil Františka Caracciolu v počet světců 24. května 1807.

Ač „není u Boha nic nemožného,“ nesmí přece nikdo doufati v taková mimořádná povolání a řízení, ba ani v ona náhlá nebeská osvícení, jež jako blesk, v pronikavé jasnosti, s patrnou zřetelností ukazují cestu, již máme na dále nastoupiti. — Spíše líbí se Bohu, aby každý sám přemýšleje, hledaje a modle se, dospěl konečně tam, že mu lze říci s přesvědčením: mám za to, že jsem k tomuto stavu povolán. To je vskutku cesta obyčejná a všem přikázaná.



XXVIII. Obyčejná cesta, jež se naskytuje člověku, aby poznal stav, kterýž jest mu zvoliti.

Jen zřídka zalíbí se Bohu, aby zázračným jaksi způsobem oznámil člověku

budoucí jeho stav; spíše odkazuje skoro všecky k oněm blízkým přirozeným prostředkům, jichžto poctivé užití přivádí téměř vždycky k jistotě sotva méně určité. Tyto prostředky jsou úvaha, modlitba, pomoc svědomitých, dobře mínících rádcův.

Poznal bys rád vůli Boží co do volby stavu? Postarej se o to, aby duch tvůj a srdce tvé byly přístupny Božímu působení.

Duch tvůj budiž jako vybroušená čočka, která opětuje každý paprsek světelný a přijímá obraz každého předmětu, jenž jest v jejím okruhu světla. Tak musí se chovati duch náš co do Božích osvícení.

Srdce tvé budiž jako útlá struna, jež dá se bez obtíže uvésti do pravé nálady a připravit ke zvuku libě znějícímu. Budiž jako práhnoucí květina, jež přijímá a vsaje toužebně a vděčně každou, i nejmenší krůpěj rosnou. Budiž jako rozehřátý vosk v ruce sochaře, jenž uvádí jej lehce v zamýšlený tvar. Tak musí se srdce naše chovati k pohnutkám milosti. —

Takto působí Bůh na svého tvora, aniž skracuje jeho svobodu; takto užívá rozumný tvor své svobody, když nechává na sebe působiti Boha, nejvyšš moudrého a nejvyšš dobrotivého, jenžto s námi tak dobře smýšlí. Na něm, tvoru, jest zajisté, aby tomuto Božímu působení nekladl žádné překážky v cestu, spíše aby mu co nejochotněji vyšel vstříc.

A výsledek našeho spolupůsobení jest v nejčastějších případech ona morální jistota, jež tu posléze vyjádřena bývá tímto slovem: pokládám za jisté, že mne Bůh chce míti v tomto stavu, a že jsem tudíž k tomu povolán.



XXIX. Nezbytná povšechná nálada: klidná mysl.

Nikdy nemá se srdce naše více, než při volbě svého stavu, podobati dobré, citlivé váze, jejížto jazýček, prve než nějaké břímě bývá položeno na jednu z jejích

misek, nevybočuje ani na tu, ani na onu stranu. Taková měla by býti vůle naše vzhledem k tomu, co Bůh, náš Pán a Vládce, zamýšlí s námi pro budoucnost.

Tato všeobecná klidnost mysli jest podmínkou naší spásy. Stvoření jsouce od Boha, stvoření pro Boha, musíme vše, cokoli se tu naskytuje, považovati za prostředek k dosažení toho, co jedině nutno jest. V tomto ohledu jest toliko jedno rozhodujícím: vede-li to či ono vskutku k cíli? A povede to k cíli, jest-li mi to od Boha jakožto prostředek přiděleno a řádně ode mne využito.

Tato klidnost mysli jest neméně i co do volby stavu životního rozumna a nutna. Stav jest podstatným prostředkem anebo překážkou spásy, dle toho jest-li stavem, kterýž nám Bůh přidělil anebo kterého nechtěl. Co by ti, na příklad, pomohlo, když jsi snad povolil bouřlivým domluvám rodičů, zle opatřených anebo sobeckých, nebo když jsi snad z méně šlechetných úmyslů zvolil duchovní stav, jestliže v něm a jím konečně zahyneš a ztratíš duši svou?

Naopak, co pak by ti pomohlo, že jsi vedl život světsky pohodlný, požíval snad hojně cti a slávy, připravil-li ti snad Bůh místo tvé v zátíší a žádal od tebe úplnou oběť? Budiž tedy velkomyšlným, nechej Boha rozhodovati a následuj jen jeho hlasu.

Váhy srdce tvého jsou tudíž v pravé poloze, jestliže takto myslíš a cítíš: chci toliko, co chce Bůh; Jemu přenechávám vše; jsem hotov, zvoliti onen stav, který mi On za dobré uzná vykázati. Žádného lidského prostředku nezameškám, jenž mohl by prospěti k objasnění mého povolání, očekávám však rozhodnutí od Boha a prosím jej pokorně, aby mi ukázal cestu života, pro mne se hodící. A ve stavu, kterýž ráčí mně přiděliti, hodlám konati svoji povinnost, v něm chci vytrvati.



XXX. Zkoušky.

Bůh nám dal rozum, aby svítil vůli jakožto pochoděň. Musíme ho použítí, ne-

jen abychom našli vhodný směr života, jímž se máme dáti, ale i bychom v onom, jímž jsme se jednou dali, dostáli požadavkům, jež nám bývají kladeny, a jež máme vždy lépe poznati. Toto přirozené světlo, vedeno a posíleno jsouc světlem nadpřirozeným, osvíti nám, pokud jen mu dáme svítiti, dosti zřetelně onu budoucí dráhu života, kterou nám Pán vykázal jakožto cestu k cíli, věčnému domovu.

Tož porad' se, — kdokoli dospěl jsi k rozcestí a chceš vstoupiti do života, porad' se s sebou samým, — zkoumej, vyšetřuj, odvažuj. Rci k sobě a rozvaž: tím jsem já, — to jsou mé vlohy, to mé náklonnosti, to jest má minulost, tento stav má onen obor závazkův, a onen stav tento obor; zde hrozí tato, tam ona nebezpečí.

Stav má ti býti šatem, on musí se tobě hoditi; má tě pokrývati, chrániti, zdobiti.

Stav má ti býti cestou k poslednímu cíli, a to co možná krátkou, jistou, spolehlivou.

Ano, — zkoumej svoji minulost. Není lhostejno, byl-li tvůj posavadní život již pohnutým, aneb uplynul-li klidně a souměrně. Jak záhy a v jakém rozsahu jsem klesl? Které vášně nabyly převahy? Z které strany hrozí mi nejvíce nebezpečí? Jak působí na mne svět? Jak jest to s mou samostatností? Pokud mohu spoléhati na svůj charakter?

Zkoumej své vlohy. Ony stavy, k nimž chybí ti způsobilost anebo zevnější možnost, nemohou přece vůbec přijíti na uvážení. Co pak jsem dosud vykonal? Ve kterém odvětví vědy jsem zběhlý? V čem nacházím větší uspokojení? V čem smím doufati, že jednou dostáčím?

Zkoumej jednotlivé stavy, k nimž cítíš se snad puzena. Jaký význam má, co do všeobecného blaha, stav, k němuž mám náklonnost? Jakou zodpovědnost uzavírá? A posléze: stav vyhlídnutý — a já, neboť já chci v něm jíti životem. Tento stav — a má minulost? mé vlohy? nálada mého ducha a mojí mysli? Nezapomeň toho nikdy; arcit' možno jest

v každém stavu býti spasen, ale ne každému bude to stejně snadno, v každém stavu býti spasen. Kolik zachránilo se jich v panenském stavu, — v manželském byli by zhynuli; a naopak! Kolik našlo jich ve stavu duchovním svou spásu, — ve světském byli by ji ztratili; a též opak mohl se přihoditi.

Takto máme při volbě povolání, dle vůle Boží, užívati svého rozumu: přemýšleti máme, zrale uvážiti — pokorným a účelivým srdcem; zajisté — nepohřešíme paprsku světla s hůry.



XXXI. Pomoc rádcův.

K lidským prostředkům, uhodnouti pravé povolání, náleží také pomoc osvědčených, nezištných, dobře mínících osob.

Jsou nepovolání rádcové. To jsou především takoví, kteří nemají o důležitosti volby stavu životního, o její souvislosti s blahem duševním, s oním světem,

žádného pojmu, ba ani tušení. Proč ptáš se takovýchto lidí? proč se jim svěřuješ? Světsky smýšlejíce naskrze, budou také jen na svět mysliti; pro ně jsou jen časné zájmy. A kdo ví, zdali snad dokonce zistnost nepůsobí na jejich radu a nečiní jich ku tvým nejopravdovějším, nejvyšším zájmům necitelnými?

Nepovolání rádci jsou dále takoví, kteří z neznalosti nebo předsudku nejsou s to, aby podali cenné dobrozdání o některých druzích povolání. Jde-li o plán paláce, nebudeš se raditi s hrnčířem; a chceš-li promluvit si o rozvrhu nějakého vědeckého díla, tož neobrátíš se nikdy k sedlákovi.

Ku povolaným rádcům náleží především tvůj zpovědník. Mním tímto onoho kněze, jemuž otevřel jsi po delší dobu ve svátosti pokání své srdce, jehož vůdcovství jsi se svěřil, jenž tě úplně zná, jenž ti jest ode dávna otcovským, srdečným, nezištným přítelem. Právě tvůj minulý a nynější stav duševní jest při tvé volbě stavu nesmírně na uváženou. Neboj se, že

ti jednostranně poradí: chce-li v skutku tvé blaho, zařídí po případě svá přání nebo své naděje bez ohledu podle toho, v čem ty doufáš Boží vůli poznávati. Bylo by také skutečně nezodpovědno, raditi někomu bez dostatečného, promyšleného důvodu, na příklad, k duchovnímu stavu, jenž ukládá zajisté povinnosti tak vážné a tvoří společenské postavení, jež od obyčejného tak značně se liší.

Rádci, jichž nesmíš opominouti, jsou dále tvoji rodiče. Avšak předpokládá se zde, že chtějí opravdu tvé blaho a nezamýšlejí nikterak, po tyransku, porážejíce všecky, byť i sebe rozumnější protivné důvody, provésti svůj náhled a své plány. Tvoji rodiče musí, jestliže tě opravdu milují, chtíti tvé štěstí. A domníváš-li se, že tě Bůh volá k onomu stavu, a že v něm budeš šťasten, a nestojí-li ti zevnější, nepřekonatelné překážky v cestě: jak mohou se tvému štěstí opírat? Mluv tudíž zřejmě a bez okolků se svými rodiči: vylož jim své důvody; nesouhlasí-li jejich přání s tvým úmyslem, tož optej

se svého svědomí, pokud jim povolití smíš anebo máš.



XXXII. Čistota života.

Nic není slušnějšího, nežli snažiti se o čistý život zvláště tehdy, když dovoláváme se především Boží pomoci k nějakému podniku. Či směli bychom doufati, že budeme vyslyšeni, snad dokonce obzvláštními milostmi obdařeni, jsme-li skoupí k Bohu a odpíráme-li mu docela nejpodstatnější službu, jež záleží v následování nejdůležitějších jeho přikázání? Chceš věděti, který stav máš zvoliti, přemýšlíš o tom a zkoumáš, obracíš se k Bohu o osvětlení a pomoc: nebude-li nutno, právě v této době srdce své obzvláště čistotným zachováti a co nejbedlivěji všeho se vystříhati, co by ti mohlo Boha odvrátiti a tvůj vlastní rozhled duševní zachmuřiti?

Jen skrze čisté, jasné sklo vniká paprsek slunečný čistě a jasně do tvé

komnaty. Čím čistěji uchováš si v oné důležité době srdce své, tím jasněji budou se v něm odrážeti paprsky božského osvětlení. —

Dej si především na čistotě v oné době velice záležeti. Obzvláště nečistota zatemňuje ducha, překáží vzletu srdce, sráží je dolů až do nejhlubších nížin, ba až do bahna.

„Modlitba spravedlivého“ proniká pak nebesa, dí Písmo svaté. Záleží-li ti na tom, abys byl vyslyšen, když prosíš Boha o osvětlení, abys zvolil si stav podle smyslu Božího a ku svému spasení: tož buď „spravedlivý,“ přičiň se o bezúhonný život, přinut' takřka Boha, aby byl štědrým a dobrotivým k tobě, jakož i. ty mu prokazuješ vůli nejlepší.

Tak věnuj, jinochu, srdce své Bohu jako čistý, sněhobílý pergament, aby jeho svatý prst tam napsal, co máš dělati.



XXXIII. Modlitba.

Óvšem máme se „bez přestání“ modliti, to jest, snažiti se, s Bohem státi v nepřetržitém obcování. Ale v některých dobách, v některých rozhodných okamžicích klade nám to naše nuzota, již hluboko cítíme, obzvláště na srdce, aby chom Pána Boha vzývali o jeho všemocnou pomoc. „Přijď, o Duchu, světlo srdcí,“ prosí snažně Církev; to jest prosba, jež obzvláště při volbě stavu má se ze srdcí našich prýštiti, z úst našich plynouti. Ano tu potřebujeme právě tak Božího osvětlení! Neboť že svět v oné vážné době vynaloží celý svůj vliv, že by potom, jako nějaký nápadník, svým klamným a pomíjejícím půvabem rád oko naše zaslepil, nás do svého náručí lákal, nebude nijak pochyby. Tu musí nám Duch Boží dáti poznati ony léčky a poukázati na to, co nám jest ku spáse; tu musí „paprsek jeho světla“ roztrhati mlhy, jež pokrývají pravou cestu a rády by nám zakryly propasti, do nichž ústí cesta převrácená; tu musí

obtíže, jež zdají se před námi nakupeny po dráze, jíž si přeje Bůh, uvedeny býti do své pravé míry, kdežto lahody a časné výhody, jimiž svět slibuje posypati a ověřiti cestu, jím doporučenou, musí býti zbaveny přepínání; tu musí — jmenovitě tehdy, když by se Bohu zalíbilo, žádati od nás obět', — srdce naše býti posíleno, aby zmužile svolilo ku přáním Božím a okázalo se velkomyslným k Tomu, jemuž za všechno, všecičko děkuje; — „Ó přijd', Duchu svatý, světlo srdcí!“

Tedy — modlitba, abychom pozna'li vůli Boží a poznajíce ji vyplnili. Modli se tudíž v době volby stavu denně něco na tento úmysl; obcuj pravidelněji, než jindy, každodenní nejsv. Oběti; nastroj nějakou mimořádnou pobožnost, na příklad, devítidenní ku cti nejblahoslavenější Panny, nebo slav šest neděl sv. Aloisa; zvláště pak přijmi v onen čas častěji sv. Svátosti pokání a oltářní. „Bůh neodepře svého dobrého Ducha těm, kdož jej za to prosí,“ — Ducha osvícení a rady, Ducha účinu a síly. Především jsou to ony vzácné oka-

mžiky bezprostředně po přijetí nejsvětější Svátosti oltářní, kterých máš využít k objasnění záležitosti povolání svého. Zde, — vzdálen hluku světa, v největší blízkosti Spasitele, téměř na Srdci Ježíšově odpočívaje, taž se Boha, co chce, — poslouchej Jeho hlas, slib mu ochotnou poslušnost, přines mu srdce své za oběť.



XXXIV. Začátek vážných úvah.

Volba stavu jest podnikem tak důležitým, že jest opravdu všecko na pomoc vzíti, cokoli jest jen s to, aby zajistilo jeho zdar. Nezameškej proto tehda v klidné hodině dáti sobě některé otázky vysokého významu, jejichž nestranné zodpovídání přinese ti snad světlo a rozhodnutí.

Jak pak budu jednou pomýšleti o volbě stavu svého v hodince smrti? jaké volby stavu budu si potom přát? Až jednou budeš na smrtelné posteli ležeti,

v okamžiku opustiti svět a vstoupiti před soudnou stolicí Boží; až se ti namane otázka: jak pak jsem žil, — dobře, jak chtěl sám Bůh, anebo hříšně, jak on nechtěl? pak nahlédneš beze vší pochyby, jak bylo pro tebe blahodárným, že jsi tento stav, anebo jak záhubným, že jsi onen stav zvolil; pak poznáš, v jakém poměru stály k sobě spása duše a volba stavu. O, jak zemřel mnohý dobře, potěšen, ano svatě a pln zásluh, poněvadž jednou zvolil tento stav; jak mnohý naopak — jako zavrženec, poněvadž se pro onen rozhodl! „Skutky jejich následují je,“ praví Písmo; tudíž, co jsme zde dole vykonali, doprovází nás nahoru na věčnost; avšak skutky naše srovnávají se se stavem naším, to jest s povinnostmi, jež nám ukládá, a abychom jim zcela dostáli, k tomu napomáhá nám milost stavu. Jaké volby stavu budu si přát, až jednou mé oko kalící se bude míti právě ještě dosti síly, aby vykonanou dráhu životní ještě jednou, naposledy, přehledlo? Ano — pak mizí předsudky, pak

není pohled již okouzlen zemskými obrazy mlhovými. Tak svobodným měli bychom hleděti též nyní zachovati sobě oko svoje, aby nám lítost neztrpčila příliš pozdě poslední hodiny.

Jiná otázka: byl-li bys od přítele, jež znáš právě tak, jako sebe sama, a jež též zrovna tak miluješ, tázán o radu co do jeho volby stavu: jak bys mu odpověděl? Pokládej sebe jednou za druhou osobu, již znáš tak důkladně, jako skutečně znáš sebe sama, a již přeješ všeho dobrého: a nyní dej radu, když uvážil jsi její poměry: řekni osobě této, který stav si má zvoliti, který stav jest pro ni nejvhodnějším, v němž smí doufati, že bude šťastnou a bude působiti o svém věčném blahu. Tuto upřímnou, nezištnou radu, již bys dal onomu příteli, dej nyní — sobě samému a poslechni jí.



XXXV. Dej se od Boha vésti!

Kdyby byl Bůh i nevím jak štědrým k tobě, kdyby polil tě svým nejjasnějším světlem a namáhal se všemožně získati tě pro sebe: bez tvého spolupůsobení zůstane vše marným, zůstane přes paprsky světla srdce tvé temným a přes paprsky tepla studeným; musíš Božímu světlu ducha svého otevřítí, musíš mu popřátí, aby srdce tvé rozehřál.

Ovšem potýkají se příliš rozdílné moci o srdce jinochovo. Také svět žádá vstup. Předstírá celé hory štěstí; maluje ti růžovou budoucnost, slibuje úspěch, snaží se omámiti tě nadějemi. Zůstaň klidným, rozvaž střízlivě; hlase rozumu, — mluv ty! Hlase Boží, rozhodni Ty!

Kdo smýšlí lépe s tebou: Bůh, jenž ti všecko dal, jenž ti jednou chce býti vším, anebo svět, ten bláhový, krátkozraký, zistný, pomíjející? A jde tu snad jen o tuto píd' času, a ne-li spíše též — a to zvláště — o dlouhou, dlouhou věčnost?

Vavřinec Justiniani, zemřelý r. 1340. jako patriarcha benátský, měl máti nad míru zbožnou, svatou. Ta již záhy ovdověvši, vychovávala svých pět dítek co nejstarostlivěji. Vavřinec byl tichý, snažlivý hoch. Avšak právě pro snažlivost jeho bála se matka, že by mohl Vavřinec jednou se zvrhnouti a pýše tohoto světa padnouti v náručí. Proto mluvila s ním nezřídka o ošklivosti, v níž má Bůh pyšné lidi. „Neboj se, milá máti,“ pravil Vavřinec jednou při takové příležitosti, — „chci státi se velikým sluhou Božím; po tom touží moje ctižádost.“ Přece však, když Vavřinec dosáhl devatenáctého roku, zdálo se, jakoby měl svět zvítěziti. Jinoch měl ve snu vidění. Vysoká, velebná paní stála před ním; světlo vycházelo z jejího obličejce, a tichý klid, blažený mír bylo jí na blízku cítiti. Pravila k Vavřincovi: „Proč jest srdce tvé vylito, a proč chceš hledati radost a mír v pozemské vřavě? Čeho vyhledáváš, to jest u mne; dám ti to, zasnoubíš li se se mnou.“ Vavřinec tázal se paní, kdo jest, a ona odpověděla: „Jsem

božská Moudrost, jež přišla na zemi k vůli bídě lidské.“ Tu podal jí ruku ; ona však dala mu políbení míru a šla.

Sequere Deum, — „následuj Boha!“ — jest známý výrok jednoho pohanského mudrce ; platí-li to kdy, tož platí to tentokráte, když nám Bůh kývá, když nás zve, abychom vstoupili na cestu života, jejíž volbu ve své moudrosti a dobrotě od nás očekává.



XXXVI. Námitky.

Volba stavu, dle těchto zásad provedená, musí neomylně vésti, míníš, ku stavu kněžskému, nebo dokonce řeholnímu.

Popírám to, — již z toho zcela jednoduchého důvodu, protože musí naprosto úmyslu Božímu na tom záležeti, aby rozličné stavy, z nichž se skládá lidská společnost, dostatečně byly osazeny. Kdyby rozumné přemýšlení, věřící bádání o přáních Božích neomylně musilo vésti ku

stavu kněžskému nebo řeholnímu: tož by buď bylo takové přemýšlení škodlivým pro lidskou společnost, anebo bylo by připustiti, že Bůh zamýšlí nebo dovoluje pohlcení všech ostatních stavů jediným stavem kněžským anebo řeholním. Nikoli, též tato rozmanitost stavů spočívá v úmyslu Prozřetelnosti; Bůh umí ji využítkovati ke svým nejmoudřejším záměrům. „V domě otce mého jest ještě mnoho příbytků,“ dí Spasitel; v rodině lidské jsou všelike úkony, — všemoudrý hospodář bude se stále starati, aby jim úplně mohlo býti vyhověno.

Ale, pravíš, mohl by mně býti vnucen stav, jenž vyžaduje příliš velikých obětí. Mínil-li bys vážně tuto námitku, pak potřebují pojmy tvé, jež máš o Boží moudrosti a dobrotě, opravdu ještě u vysokém stupni vytríbení. Nezná-li Bůh „výtvaru rukou svých?“ Neví-li, jaké břímě ramena naše unesou? Bude-li sám sobě odporovati a nám požadavky klásti, jež převyšují naše síly? Není-li dosti mocen. nás tak účinně podporovati, bychom též bezedných

obtíží nedbali a na příkré hory vylézati mohli? Upokoj se tedy: povolá-li tě Bůh k velkému, tož udělí ti též velikých milostí, — neboť „On jest věrný;“ ukáže-li ti vysoký cíl, tož máš také jeho pomoc jistou, neboť „On jest dobrý.“ Nikdy nedá ti jeho štědrá láska trpěti nedostatku v nutné pomoci.

Avšak, namítneš mi opět, — jsem-li pak s v o b o d e n? Musím-li volbu stavu svého přispůsobiti k zásadám víry, mám-li při tom nejvíce a především ohled bráti na čest Boží a spásu duše své: jsem tímto téměř násilně nucen v koleje, z nichž není již vyproštění, — děje se mi násilí. — Můj milý, — též pravda koná ti násilí, a ty dáš si to líbiti; a to dobro, jež vstupuje v obor moci požadavků tvých, koná ti rovněž „násilí,“ a ty nemůžeš a nechceš toho měniti. Svobody své nemůžeš lépe užiti, než když následuješ svého poznání a směru svého srdce, — a v tom pozůstává přece povolání. A při tom působí Bůh jen tolik, že drží pochodeň duchu tvému vstříc a vysílá do srdce

tvého ohřívající paprsek. — Chtěl bys, abys nemusil poznati, odřící se přemýšlení? a abys nemusil chtíti, pozbyti pomoci milosti?



XXXVII. Chování po vykonané volbě.

Jsi-li tak daleko, že můžeš určitě říci: mám za to, že jsem k tomuto stavu povolán, tož děkuj především Bohu za osvícení, jehož se ti dostalo. Povolání své poznati jest veledůležitá milost; kolik na tom závisí, objeví se ti teprve na věčnosti.

Potom však, jestliže vůbec již nadešla doba, přikročiti ku provedení volby vykonané, přilož vážně ruku svoji. Narázíš-li na obtíže, tož nedej se zastrašiti. Pros Boha vážně, aby ti pomohl k cíli, jako ti pomohl ku poznání. Vylož těm, jimž myslíš býti účet dlužen, jasně a přesně důvody, jež tě vybízejí, právě tento stav si zvoliti. Ohlédni se po prostředcích, jež mohou ti dopomoci ku provedení tvého

záměru a užij jich opatrně i vytrvale. K čemu jest nejkrásnější povolání, když ho nedosáhneme z nedostatku ráznosti?

Jest-li provedení ještě odložiti, tedy zůstaň zatím věren povolání svému, jež jsi poznal. Nic nemůže více vzbuzovati starosti co do budoucnosti, nežli neustálé kolísání, chtíti a zase se odříci, sem a tam tápati. Kdo dnes tím, zítra tím chce býti, dokazuje buď nedostatek úvahy, nebo nestálost starosti působící. Jinak tomu jest, když se nepřestupné překážky staví v cestu. Pak odlož rozhodnutí svoje, nebo, nutí-li čas, porad' se znovu s Bohem.



XXXVIII. Doslov.

Zde leží tedy, jinochu, jeden z nejdůležitějších podniků tvého žití před tebou. Jakožto člověk máš úlohu, poznati Boha, Pána svého, oslaviti Jej službou svojí a tak dosíci spáasy. Ku prostředkům, jež se k dosažení cíle tohoto vyskytují, náleží

především životní stav, od Boha ti přichystaný; ten právě uzavírá ony povinnosti, které můžeš nejsnáze vyplniti; v něm jsou ti také ony milosti stavu tvého uloženy, pomocí jichž ti lze překonati nejnáze a vyhověti požadavkům tvého povolání až do stupně nejvyššího.

Nuže pust' se s klidným a důvěřivým srdcem, ale též s ráznou a rozhodnou myslí do této veledůležité práce. — Slavnostní to okamžik! Zde leží před tebou — různé ty stavy, zrovna jako tolikéž cest, z nichž na jedné máš putovati životem a po neznámé lhůtě času dospěti u cíle veliké cesty té. Zde rozkládají se různé krajiny před tebou — vážné, přívětivé, liduprázdné, zalidněné, holé, úrodné: kterým směrem se dáš? kam obrátíš kroky své? které cestě se svěříš?

Ještě jednou: nezapomeň toho nikdy, vryj si to hluboko do srdce, měj to stále před očima: tvým cílem jest Bůh, šťastná věčnost, blaženost na onom světě. Každý krok zde na zemi má nás tomuto cíli přiblížiti. Kolik však bys třebaš vykonal

kroků, — nedějí-li se na pravé silnici, dějí-li se mimo cestu, od Boha ti označenou: ztracená to, marná námaha, pochybený cíl, — při nejmenším však — zdržující oklika, nenahraditelné zpoždění! Arci možno též pochybené povolání, co se týká následků pro budoucnost, jaksi opravit, — mámeť zde na zemi smír pro vše: ale, ještě jednou, oklika jest vždycky zdržující, nezřídka nebezpečnou, druhdy osudnou.

Byť i lehkomyšní lidé svěřovali se slepé náhodě, byť i bylo jim lhostejno, na které cestě dosáhnou dvojité brány věčnosti: ty budiž rozumnějším, jednej s lepším důmyslem, smýšlej lépe s sebou a věř za každou cenu, že musíš dojíti ku bráně nebeského Jerusalema. Protož ohlížej se v čas, rozvažuj, vyvol sobě nejrovnější, nejjistější, slovem — od Boha ti připravenou a naznačenou cestu; futuram inquire (civitatem)!

Známa jest ona poučná rozmluva, již měl kdysi Filip Neri, onen svatý přítel mládeže, s jedním snaživým, ale příliš

světsky smýšlejícím jinochem. František Zazarra, jemuž byl světec zpovědníkem, studoval práva a doufal si takto raziti cestu k úřadům a hodnostem. Tu zavolal jej jednou Filip k sobě, přijal jej co nej-srdečněji a bavil se s ním o jeho budoucnosti. Když pak byl jinochu všecky plány jeho takřka ze srdce vyčetl, pravil k němu: „O, jak jsi šťasten! nyní studuješ práva; potom staneš se za odměnu námahy své doktorem; potom přivedeš to, jakožto zdatný muž, k velikému důstojenství a jmění; potom získáš si jako slavný právní zástupce jméno a budeš vždy výše postupovati . . .“ Tak vypočítával Filip po pořádku mnohé, čeho by mohl Zazarra dosíci, a což tomuto vskutku již vznášelo se v mysli, a skončil posléze, volaje: „Jak jsi šťasten, můj Františku!“ Z počátku myslil Zazarra, že jde světci do opravdy. Tu však náhle objal Filip překvapeného jinocha, tiskl jej k sobě a pravil mu do ucha: „A potom —?“ Toto jediné slovo vniklo hluboko do duše Zazarrovy; nemohl již vůbec vypuditi si ho z mysli. Neustále

znělo to v jeho uších: „a potom?“ Studuji, abych našel štěstí své ve světě — a potom? A když toho a onoho dosáhnu, — co potom? Potom — přijde smrt, potom — soud, potom — věčnost...!“ Netrvalo dlouho, a František změnil svůj úmysl, odřekl se světa, věnoval se docela službě Boží a zemřel později svatou smrtí jakožto řeholník.

„A potom?“ — Futuram inquire, futuram cogita mansionem — Budoucího hledej příbytku, na ten myslívej.



Modlitba o dobrou volbu stavu.

Bože můj, Bože moudrosti a rady, kterýž v srdci mém čteš poctivou vůli, jen Tobě se zalíbiti a též co do volby stavu mého docela podle Tvých nejsvětějších přání se řídit: dejž mi na přímluvu nejblahoslavenější Panny, Matky mé, a mých svatých patronů, obzvláště svatého Josefa a svatého Aloisia, milostí Svou poznati, který stav mám zvoliti, a pak právě k tomuto stavu dospěti, abych v něm čest Tvoji rozmnožoval, o své spáse působil a onu nebeskou odměnu sobě zasloužil, kterou jsi zaslíbiti ráčil všem, kdož plní Tvoji božskou vůli. Amen.



OBSAH.

○ ○ ○

Strana

I. Cíle a cesty	7
II. Právo Boha ku člověku a celému jeho bytí	9
III. O stavu	11
IV. O povolání	12
V. Volba stavu konečného náleží k nejdůležitějším úlohám života	14
VI. Na volbě stavu závisí velmi často věčnost	17
VII. Na volbě stavu závisí nezřídka časné blaho	20
VIII. Mnoho jinochů zameškává z lehkomyslnosti, lhostejnosti nebo bázlivosti při volbě svého životního stavu postupovati způsobem, jež chce Bůh	21
IX. Mnoho jinochů dává se vésti při volbě stavu svého jedině světskými ohledy nebo časnými zájmy	24
X. Čím nadanější jinoch, tím více záleží na jeho volbě stavu	26

XI. Lidské společnosti vzrůstá nemalá škoda z toho, že se tolik jinochů věnuje slepě nějakému stavu	28
XII. Mnoho jinochů ztěžuje si nebo dokonce zmaňuje volbu stavu svým minulým pro- stopášným životem	31
XIII. Rozmanité stavy a směry života vůbec	34
XIV. Právníctví	36
XV. Lékařství	39
XVI. Učitelství	41
XVII. Vojenství	45
XVIII. Kupectví	47
XIX. Kněžství	50
XX. Vznešenost kněžského stavu	53
XXI. Zodpovědnost a obtíže tohoto stavu	57
XXII. Předchozí podmínky ku kněžství	60
XXIII. Působnost a požehnání kněžského stavu	63
XXIV. Klášterní stav	66
XXV. Rozjímavý život řeholní	70
XXVI. Činné řády	73
XXVII. Mimořádná cesta, po níž někomu dospěti lze ku poznání stavu, který jest mu zvoliti	76
XXVIII. Obyčejná cesta, jež se naskytuje člověku, aby poznal stav, kterýž jest mu zvoliti	79
XXIX. Nezbytná povšechná nálada: klidná mysl	81
XXX. Zkoušky	83
XXXI. Pomoc rádcův	86

XXXII. Čistota života	89
XXXIII. Modlitba	91
XXXIV. Začátek vážných úvah	93
XXXV. Dej se od Boha vésti	96
XXXVI. Námitky	98
XXXVII Chování po vykonané volbě	101
XXXVIII. Doslov	102
Modlitba o dobrou volbu stavu	107




~~~~~ ROKU 1902.  
TISKEM A NÁKLADEM  
PĀP. KNIHTISKÁRNY  
BENEDIKTINŮ RÁJHR.  
V BRNĚ. ~~~~~